

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА
КРИМІНАЛІСТИКИ

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

ЕЛЕКТРОННІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять з навчальної дисципліни
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 «Право»

ОДЕСА
2023

УДК 343.13(072)

К82

Укладачі:

Миколенко Олена Миколаївна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права, кримінального процесу та криміналістики Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Орловський Богдан Михайлович – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права, кримінального процесу та криміналістики Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Рецензенти:

Степанова Тетяна Валеріївна – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та правосуддя Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Дришлюк Ігорь Анатолійович - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права, кримінального процесу та криміналістики Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

*Рекомендовано Вченою радою економіко-правового факультету
ОНУ імені І. І. Мечникова
(Протокол № 1 від « 28 » серпня 2023 р.)*

К82 **Кримінальний процес** [Електронний ресурс] : електронні методичні рекомендації до практичних занять з навчальної дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 081 «Право» / уклад.: О. М. Миколенко, Б. М. Орловський. – Одеса, 2023. – 164 с. – 1,3 МБ.

У методичних рекомендаціях наведено основні положення до вивчення дисципліни «Кримінальний процес» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 081 «Право».

Основна мета рекомендацій – надати методичну допомогу здобувачам вищої освіти у підготовці та вивченні дисципліни на аудиторних заняттях та у процесі самостійної роботи. Матеріал представлено у розрізі змістових модулів та тем.

УДК 343.13(072)

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Зміст навчальної дисципліни	7
Планита методичні рекомендації для підготовки до практичних занять.....	19
Методичні рекомендації для виконання самостійних завдань.....	138
Форми контролю, критерії оцінювання знань та розподіл балів, що отримують здобувачі.....	140
Питання для підсумкового контролю.....	149
Список рекомендованих джерел.....	156

ВСТУП

Кримінальний процес відноситься до числа основоположних, фундаментальних дисциплін, яка забезпечує професійну підготовку висококваліфікованих спеціалістів для роботи у сфері боротьби з кримінальними правопорушеннями. Саме на його основі здійснюється вивчення та засвоєння криміналістики, судової медицини та психіатрії, і оперативно-розшукової діяльності.

Кримінальний процес являє собою складну форму соціальної діяльності, перед якою стоять завдання захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорони прав і законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура (ст. 2 КПК України).

Метою дисципліни є підготовка до практичної та наукової діяльності висококваліфікованих фахівців-правознавців, які глибоко володіють знаннями щодо загальних закономірностей виникнення і розвитку кримінального процесу, теоретичними положеннями науки кримінального процесуального права та особливостями застосування норм кримінального процесуального права. Вивчення навчальної дисципліни «Кримінальний процес» сприяє розвитку у здобувачів самостійності мислення, засвоєнню ними спеціальної юридичної лексики і термінології, формуванню їх правової культури, усвідомленню норм права, що регулюють різноманітні форми захисту прав, свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб – учасників кримінального провадження.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомлення здобувачів із закономірностями виникнення і розвитку кримінального процесу України;

- засвоєння здобувачами загальних положень кримінального процесуального права, організації діяльності органів розслідування, прокуратури та суду з розслідування, судового розгляду та вирішення кримінальних правопорушень;

- засвоєння здобувачами загальних положень щодо діяльності органів судової влади з перевірки судових рішень (вироків, постанов та ухвал);

- сприяння розвитку у здобувачів самостійності мислення;

- запобігання помилок при застосуванні норм кримінального процесуального права;

- засвоєння здобувачами юридичної лексики і термінології; формування правової культури здобувачів.

Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни: Кримінальне право, Криміналістика, Кримінологія, Кримінально-виконавче право, Судова медицина та психіатрія.

Предметом навчальної дисципліни є норми права, що регулюють суспільні відносини, які виникають у процесі здійснення кримінальної процесуальної діяльності.

Структура навчальної дисципліни складається з двох частин: загальної та особливої.

У Загальній частині розглядаються поняття і завдання кримінального процесу, його основні наукові категорії, система стадій, джерела кримінального процесуального права України, засади кримінального процесу, правовий статус учасників кримінального провадження, доказове право, порядок відшкодування шкоди, положення про процесуальні строки і витрати, заходи забезпечення кримінального провадження.

Особлива частина присвячена докладному вивченню процесуальної діяльності, що відбувається у кожній стадії кримінального процесу, особливих

порядків кримінального провадження, а також міжнародного співробітництва у кримінальному судочинстві.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: основні положення теорії кримінального процесуального права та кримінального процесуального законодавства; систему кримінальних процесуальних понять; основні інститути кримінального процесу; особливості формування, функціонування та розвитку кримінального процесуального права; структуру кримінального провадження; процесуальний статус учасників кримінального провадження; сучасні підходи до забезпечення безпеки особистості, суспільства та держави від злочинних посягань.

вміти: ефективно використовувати положення кримінального процесуального закону в своїй професійній діяльності і до конкретних ситуацій судової, прокурорської та слідчої діяльності; ставити завдання та організувати наукові дослідження з визначення проблемних ситуацій, пов'язаних із вдосконаленням кримінального провадження та кримінального процесуального законодавства; визначати, юридично обґрунтовувати й відстоювати свою позицію; застосовувати прийоми з виявлення, фіксації та дослідження доказової інформації.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ, ЗАВДАННЯ, ФУНКЦІЇ ТА СТАДІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Поняття, суть і завдання кримінального процесу. Співвідношення понять: кримінальний процес, кримінальне судочинство, кримінальне провадження, правосуддя. Історичні типи (форми) кримінального процесу.

Кримінальна процесуальна форма. Особливості кримінальної процесуальної форми. Уніфікація і диференціація процесуальної форми, сучасні проблеми удосконалення кримінальної процесуальної форми. Кримінальні процесуальні функції, їх види і значення. Поняття, структура і особливості кримінальних процесуальних відносин.

Поняття стадій кримінального процесу. Система стадій кримінального процесу, їх загальна характеристика, завдання та особливості. Кримінальні процесуальні гарантії. Кримінальні процесуальні акти, їх види і значення. Фіксування кримінального провадження.

ТЕМА 2. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Кримінальне процесуальне право України: поняття, предмет та метод правового регулювання. Джерела кримінального процесуального права України. Кримінальне процесуальне законодавство. Кримінальний процесуальний закон. Поняття, структура та види кримінальних процесуальних норм. Дія кримінальної

процесуальної норми у просторі, часі та за колом осіб. Аналогія права та закону у кримінальному процесі.

ТЕМА 3. ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Поняття, значення та система засад (принципів) кримінального провадження. Класифікація засад кримінального провадження. Верховенство права. Законність. Повага до людської гідності. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність. Недоторканність житла чи іншого володіння особи. Таємниця спілкування. Невтручання у приватне життя. Доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень. Рівність перед законом і судом. Змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості. Безпосередність дослідження показань, речей і документів. Забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності. Зміст диспозитивності. Гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами. Розумність строків. Мова, якою здійснюється кримінальне провадження.

Кримінальні процесуальні (галузеві) засади та їх правовий зміст. Презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини. Свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї. Заборона двічі притягуватися до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення. Забезпечення права на захист. Публічність.

ТЕМА 4. УЧАСНИКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Поняття учасників кримінального провадження та їх класифікація. Зміст поняття «сторона» у кримінальному провадженні.

Суд, його повноваження та склад суду. Суд присяжних: формування, повноваження та вимоги до присяжних. Слідчий суддя, його повноваження.

Сторона обвинувачення. Прокурор, його завдання і повноваження на різних стадіях кримінального процесу. Органи досудового розслідування. Слідчий органу досудового розслідування, його повноваження. Процесуальна самостійність та незалежність слідчого. Керівник органу досудового розслідування, його повноваження. Оперативні підрозділи, їх завдання і повноваження у кримінальному провадженні.

Обставини, що виключають можливість участі у справі судді, присяжного засідателя, прокурора, керівника органу досудового розслідування, слідчого, працівника оперативного підрозділу. Відводи і самовідводи.

Сторона захисту. Підозрюваний, обвинувачений: поняття, процесуальні права та обов'язки. Законний представник підозрюваного, обвинуваченого, їх права та обов'язки.

Захисник підозрюваного, обвинуваченого, його права та обов'язки. Коло осіб, які можуть бути захисниками. Обставини, які виключають участь особи у провадженні як захисника. Запрошення, призначення та заміна захисника. Момент допуску захисника до участі у провадженні та випадки обов'язкової участі захисника у кримінальному провадженні. Відмова підозрюваного, обвинуваченого від захисника. Відмова захисника від захисту. Оплата праці захисника. Підстави та порядок надання безоплатної правової допомоги.

Потерпілий: поняття, процесуальні права та обов'язки. Види представництва потерпілого у кримінальному провадженні. Коло осіб, які можуть бути допущені до участі у провадженні як представники потерпілого. Обставини, які виключають участь особи як представника потерпілого. Процесуальні права та обов'язки представника. Законний представник потерпілого, їх права та обов'язки.

Інші учасники кримінального провадження. Заявник, його процесуальні права та обов'язки. Цивільний позивач, цивільний відповідач, їх поняття, процесуальні права та обов'язки. Представник цивільного позивача, цивільного відповідача. Обставини, які виключають участь особи як представника цивільного позивача,

цивільного відповідача. Права та обов'язки представника. Законний представник цивільного позивача. Представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження. Третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт.

Свідок, його процесуальні права та обов'язки. Особи, які не можуть бути допитані як свідки.

Перекладач. Експерт. Спеціаліст. Представник персоналу органу пробації. Секретар судового засідання. Судовий розпорядник. Їх процесуальні права та обов'язки.

Процесуальні та інші заходи забезпечення безпеки учасників кримінального провадження.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСНОВНІ ІНСТИТУТИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

ТЕМА 5. ДОКАЗИ І ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Поняття, сутність і значення кримінального процесуального доказування. Загальні положення теорії доказів та доказового права. Елементи кримінального процесуального доказування. Предмет та межі доказування у кримінальному провадженні. Процес доказування та його суб'єкти. Обов'язок доказування у кримінальному процесі. Поняття доказів та їх класифікація. Властивості доказів. Поняття та види процесуальних джерел доказів. Характеристика показань. Показання з чужих слів. Характеристика речових доказів, строки і порядок їх зберігання. Характеристика документів. Вирішення питання про речові докази і документи. Характеристика висновку експерта.

ТЕМА 6. ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Поняття, ознаки та види заходів забезпечення кримінального провадження. Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

Місце запобіжних заходів серед інших заходів процесуального примусу. Поняття та система запобіжних заходів. Мета та підстави їх застосування. Процесуальний порядок застосування, зміни та скасування запобіжних заходів. Особисте зобов'язання. Особиста порука. Домашній арешт. Застава. Тримання під вартою. Поняття та види затримання. Строки затримання. Застосування запобіжних заходів щодо неповнолітніх. Підстави і процесуальний порядок скасування чи зміни запобіжного заходу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ІНШІ ІНСТИТУТИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

ТЕМА 7. ПРОЦЕСУАЛЬНІ СТРОКИ І ПРОЦЕСУАЛЬНІ ВИТРАТИ

Поняття процесуальних строків та їх класифікація. Порядок обчислення та поновлення процесуальних строків.

Поняття та види процесуальних витрат. Процесуальний порядок обчислення процесуальних витрат. Процесуальний порядок стягнення процесуальних витрат.

ТЕМА 8. ВІДШКОДУВАННЯ (КОМПЕНСАЦІЯ) ШКОДИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Форми відшкодування (компенсації) шкоди у кримінальному провадженні. Добровільне відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні. Примусове відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні. Відшкодування (компенсація) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю.

ТЕМА 9. ФІКСУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ. ПРОЦЕСУАЛЬНІ РІШЕННЯ

Форми фіксування кримінального провадження. Застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження. Журнал судового засідання. Реєстр матеріалів досудового розслідування (ЄРДР). Поняття процесуальних рішень у кримінальному процесі. Види процесуальних рішень. Повідомлення.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ: ПОНЯТТЯ, ЗАВДАННЯ, УЧАСНИКИ, ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ ТА КІНЦЕВІ РІШЕННЯ СТАДІЇ

ТЕМА 10. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Поняття, значення та завдання стадії досудового розслідування. Форми досудового розслідування. Загальні положення досудового розслідування (початок досудового розслідування, строки досудового розслідування, повноваження слідчого, об'єднання і виділення матеріалів кримінального провадження, розгляд клопотань, недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування). Підслідність та її види.

ТЕМА 11. СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ

Поняття, ознаки, види та система слідчих (розшукових) дій. Підстави та вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій. Допит. Особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи. Пред'явлення для впізнання: поняття, різновиди (пред'явлення речей для впізнання, пред'явлення трупа для впізнання). Обшук та процесуальний порядок його провадження. Огляд. Особливості огляду трупа. Огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією. Слідчий експеримент. Освідування особи. Підстави проведення експертизи. Порядок залучення експерта. Процесуальне оформлення слідчих (розшукових) дій.

ТЕМА 12. НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ

Поняття, види та основні риси негласних слідчих (розшукових) дій. Підстави та процесуальний порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Суб'єкти, уповноважені на проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Використання конфіденційного співробітника.

Фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій. Вимоги до постанови слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Характеристика окремих негласних слідчих (розшукових) дій.

ТЕМА 13. ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ. ЗУПИНЕННЯ ТА ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Поняття, підстави та значення повідомлення особи про підозру. Випадки повідомлення про підозру. Зміст та форма письмового повідомлення особи про підозру. Процесуальний порядок повідомлення особи про підозру. Зміна повідомлення про підозру. Допит підозрюваного.

Поняття, підстави та порядок зупинення досудового розслідування. Розшук підозрюваного. Відновлення досудового розслідування.

Форми закінчення досудового розслідування. Загальні положення закінчення досудового розслідування. Закриття кримінального провадження. Звільнення особи від кримінальної відповідальності. Закінчення досудового розслідування шляхом звернення до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності. Звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

ТЕМА 14. ОСОБЛИВОСТІ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ

Поняття та види кримінальних проступків. Загальні положення досудового

розслідування кримінальних проступків. Органи та посадові особи, які проводять досудове розслідування кримінальних проступків. Запобіжні заходи, які застосовуються під час досудового розслідування кримінальних проступків. Слідчі (розшукові) дії, які застосовуються під час досудового розслідування кримінальних проступків. Особливості закінчення досудового розслідування кримінальних проступків.

ТЕМА 15. ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування (ст. ст. 303-308 КПК України). Оскарження недотримання розумних строків (ст. 308 КПК України). Оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування (ст. ст. 309- 310 КПК України). Оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора (ст. ст. 311-313 КПК України). Строки подання скарг, правові наслідки подання скарг, порядок розгляду скарг та рішення, які приймаються за результатами розгляду скарг.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. СУДОВІ СТАДІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ. ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ.

ТЕМА 16. ПІДГОТОВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ

Підсудність: поняття та види. Поняття і значення стадії підготовчого провадження. Процесуальний порядок підготовчого провадження. Рішення, які приймаються за результатами підготовчого провадження. Дії суду, пов'язані з підготовкою до судового розгляду.

ТЕМА 17. СУДОВИЙ РОЗГЛЯД. СУДОВІ РІШЕННЯ

Судовий розгляд, як центральна стадія кримінального процесу та її структурні

етапи (частини). Загальні положення судового розгляду (строки і загальний порядок судового розгляду; незмінність складу суду, головуєчий у судовому засіданні; безперервність судового розгляду; безпосередність дослідження показань, речей і документів; учасники судового провадження; наслідки неприбуття учасників судового розгляду; право перебувати в залі судового засідання та обов'язки присутніх; заходи до порушників порядку судового засідання; порядок обрання, скасування або зміна запобіжного заходу в суді; проведення експертизи, слідчих (розшукових) дій та застосування заходів забезпечення кримінального провадження в суді; об'єднання і виділення матеріалів кримінального провадження; зупинення судового провадження; проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження. Процедура судового розгляду.

Поняття та види судових рішень. Законність, обґрунтованість і вмотивованість судового рішення, як його властивості. Порядок ухвалення судових рішень, їх форма. Зміст ухвали. Види та зміст вироків. Окрема думка судді. Порядок проголошення та роз'яснення судового рішення, виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні. Заходи піклування про неповнолітніх, непрацездатних і збереження майна обвинуваченого. Звільнення обвинуваченого з-під варти.

ТЕМА 18. ОСОБЛИВІ ПОРЯДКИ ПРОВАДЖЕННЯ В СУДІ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ

Спрошене провадження щодо кримінальних проступків. Загальні положення спрощеного провадження щодо кримінальних проступків. Розгляд обвинувального акта у спрощеному провадженні

Провадження в суді присяжних. Порядок провадження в суді присяжних. Виклик присяжних. Права і обов'язки присяжного. Відбір присяжних у суді. Порядок наради і голосування в суді присяжних.

ТЕМА 19. ФОРМИ ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Сутність і завдання провадження в суді апеляційної інстанції. Судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку. Суб'єкти права на апеляційне оскарження. Процесуальний порядок і строки апеляційного оскарження. Форма та зміст апеляційної скарги. Процесуальний порядок, строки та межі перегляду процесуальних рішень в суді апеляційної інстанції. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги (судові рішення суду апеляційної інстанції). Зміст ухвали суду апеляційної інстанції.

Сутність і завдання провадження в суді касаційної інстанції. Суб'єкти права на касаційне оскарження. Процесуальний порядок і строки касаційного оскарження. Вимоги до касаційної скарги. Процесуальний порядок, строки та межі розгляду справи в суді касаційної інстанції. Письмове касаційне провадження. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги. Недопустимість погіршення правового становища виправданого та засудженого. Судові рішення суду касаційної інстанції. Зміст ухвали суду касаційної інстанції.

Загальні положення перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами. Підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами. Суб'єкти права подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.

Строк звернення про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Судове рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами.

ТЕМА 20. ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Поняття, значення та завдання стадії виконання судових рішень. Набрання судовим рішенням законної сили. Наслідки набрання законної сили судових

рішень. Порядок та строки звернення судового рішення до виконання. Відстрочка виконання вироку. Процесуальний порядок розгляду та вирішення питань, які виникають під час виконання вироку.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6. ОСОБЛИВИ ФОРМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

ТЕМА 21. ОСОБЛИВИ ПОРЯДКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Особливості кримінального провадження на підставі угод. Угода в кримінальному провадженні та її різновиди. Зміст угоди про примирення. Зміст угоди про визнання винуватості. Процесуальний порядок досудового розслідування та судового провадження на підставі угоди. Вирок на підставі угоди.

- Поняття та особливості кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Початок кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Відшкодування шкоди потерпілому у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення.

- Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб. Особи, щодо яких здійснюється особливий порядок кримінального провадження. Повідомлення про підозру. Особливості порядку притягнення до кримінальної відповідальності, затримання і обрання запобіжного заходу.

- Загальні правила кримінального провадження щодо неповнолітніх. Порядок кримінального провадження щодо неповнолітніх. Обставини, що підлягають встановленню у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх. Особливості досудового розслідування в кримінальному провадженні щодо неповнолітніх. Особливості судового розгляду щодо неповнолітніх. Застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру.

- Підстави для здійснення кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Порядок здійснення досудового

розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру та щодо обмежено осудних осіб.

- Кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю. Охорона державної таємниці під час кримінального провадження. Особливості проведення експертизи у кримінальному провадженні, яке містить державну таємницю.

- Особливості кримінального провадження та процесуальних дій під час кримінального провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

ТЕМА 22. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Загальні положення міжнародного співробітництва. Форми міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. Центральні органи України, що забезпечують міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні. Міжнародна правова допомога при проведенні процесуальних дій. Порядок виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу на території України. Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція). Кримінальне провадження у порядку перейняття.

ПЛАНІТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Тема 1. Поняття, завдання, функції та стадії кримінального процесу

Практичне заняття 1.

Питання для обговорення:

1. Поняття, зміст та завдання кримінального процесу.
2. Історичні типи (форми) кримінального процесу.
3. Кримінальна процесуальна форма: поняття та особливості. Уніфікація і диференціація процесуальної форми.
4. Кримінальні процесуальні функції: поняття, види, значення.

Практичне заняття 2.

Питання для обговорення:

1. Поняття та система стадій кримінального процесу.
2. Кримінальні процесуальні правовідносини: поняття, зміст та особливості.
3. Кримінальні процесуальні гарантії: поняття, зміст та значення.
4. Кримінальні процесуальні акти та кримінальні процесуальні документи: поняття, види та співвідношення.

Теми рефератів для розгляду на практичному занятті:

1. Сучасна форма кримінального процесу України.
2. Уніфікація процесуальної форми: позитивні та негативні аспекти.
3. Диференціація процесуальної форми: позитивні та негативні аспекти.

II. ЗАДАЧІ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Задача 1. Під час кримінального провадження про квартирну крадіжку органом досудового розслідування був затриманий Дятлов, який в процесі допиту зізнався у вчиненні цього кримінального правопорушення.

Чи виконане в цьому випадку завдання щодо викриття винного у вчиненні злочину? Обґрунтуйте свою відповідь з посиланням на кримінальне процесуальне законодавство.

Задача 2. Слідчий викликав як свідка Домброва, і під час допиту поставив йому кілька питань, які стосуються змісту електронних листів, отриманих ним від підозрюваного. Свідок на ці питання відповідати відмовився, посилаючись на закон, котрий гарантує таємницю листування.

Чи правильними є дії Домброва? Які гарантії прав особи в кримінальному провадженні встановлені Конституцією України? Обґрунтуйте свою відповідь з посиланням на кримінальне процесуальне законодавство.

Задача 3. Комендант гуртожитку у зв'язку з чисельними порушеннями порядку у вечірні години мешканцями гуртожитку Власовим та Перовим, провів з участю прибиральниці та технічного працівника огляд їх кімнати. За відсутності мешканців вони оглянули цю кімнату та склали відповідний акт, в якому вказали, що під час перевірки у тумбі Власова було знайдено 7 пляшок горілки та газовий пістолет, а у шафі Перова – близько 2 кілограмів головок маку. Акт підписали прибиральниця, технічний працівник та комендант гуртожитку.

Чи законні дії коменданта гуртожитку? Назвіть гарантії недоторканності

житла громадян. Обґрунтуйте свою відповідь з посиланням на кримінальне процесуальне законодавство.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

При вивченні цієї теми здобувачу необхідно звернути увагу на різні аспекти щодо розуміння поняття «кримінальний процес». Особливу увагу треба приділити науковим дискусіям навколо поняття «кримінальна процесуальна діяльність» та переліку учасників провадження які її виконують. Необхідно звернути увагу на розмежування понять: кримінальний процес, правосуддя, кримінальне судочинство, кримінальне провадження.

Кримінальний процес – це врегульована нормами кримінально-процесуального права діяльність органів досудового розслідування, слідчого, прокурора, судді і суду з виявлення, запобігання, припинення, розслідування та розкриття кримінальних правопорушень, викриття й покарання винних у їх скоєнні та недопущення покарання невинних, а також система правовідносин, що виникають під час цієї діяльності вказаних органів між собою, з громадянами, посадовими особами, установами, підприємствами, організаціями та громадськими об'єднаннями, які залучаються до сфери кримінально-процесуальної діяльності.

Поняття «кримінальний процес» використовується у кількох значеннях: 1) як особливий вид державної діяльності; 2) як окрема галузь права, тобто сукупність правових норм, які регулюють кримінальну процесуальну діяльність; 3) як галузь юридичної науки, яка становить систему понять, уявлень, поглядів та ідей, що розкривають сутність кримінального процесу, закономірності його виникнення та розвитку; 4) як навчальна дисципліна.

Здобувачу варто дослідити основні поняття кримінального процесу, їх взаємозв'язок між собою та вплив на можливість досягнення завдань кримінального провадження.

Завдання кримінального провадження сформульовано в ст. 2 КПК. Ними є:

- 1) захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень;
- 2) охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження;
- 3) забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура.

Здобувачу потрібно розкрити суть поняття «процесуальна форма» та її елементів. Одним з елементів процесуальної форми є процесуальний документ, який необхідно відрізнити від поняття «процесуальний акт».

Для більш свідомого розуміння природи кримінального процесу, його міста та ролі в юридичній системі необхідно ознайомитися з історичними типами (формами) кримінального процесу: змагальній, інквізиційній, змішаній. Зокрема змагальна форма передбачає: наявність кримінально-правового спору; наявність сторін з різними за змістом інтересами; залежність вироку суду від змагання сторін.

Інквізиційна форма передбачає: об'єднання функцій обвинувачення, захисту і правосуддя в одному державному органі; обвинувачений є не суб'єктом, а об'єктом дослідження; самотійних сторін немає, у зв'язку з чим немає потреби у змагальності процесу (процес перестає бути судовим спором і перетворюється на безособове дослідження); обвинувачений має деякі права, але реалізація їх повністю залежить від державних органів, які ведуть процес; доказування перебуває в зародковому стані, або діє система формальних доказів; визнання обвинуваченим своєї вини –«цариця доказів»; до обвинуваченого застосовуються тортури, підслідне затримання.

Змішана форма забезпечує поєднанням змагальної та інквізиційної форми з перевагою змагальної форми на сучасному етапі.

Здобувачу потрібно проаналізувати сучасну форму кримінального процесу України та його завдання (загальні та спеціальні), а також дослідити його зв'язок з іншими галузями права і галузями знань.

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.96 р. *Відомості Верховної Ради України* 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 12.02.2019).
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. *Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи*. Київ, 1992. С.18-24.
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. *Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи*. Київ, 1992. С. 36-62.
4. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. Ст. 270.
4. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 травня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
6. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. URL:http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43306. (дата звернення: 12.02.2019).

7. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 2-3. Ст. 12.
8. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
9. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 6. Ст. 55.
10. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 47. Ст. 2051.

Спеціальна література

1. Адаховський Д. Поняття, сутність і види кримінально-процесуальних функцій. *Право України*. 2010. № 6. С. 220-225.
2. Бацько І.М. Поняття і зміст кримінально-процесуальних відносин. *Право і суспільство*. 2006. № 1. С. 151-154.
3. Даниленко А.В. Природа та призначення кримінально-процесуальних функцій. *Право и безпека*. 2012. № 5. С. 150-154.
4. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевой, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я.Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / В.Г. Гончаренко, В.Т. Нор, В.І. Бояров, С.В. Гончаренко і інш.; за заг. ред. В.Г. Гончаренко, В.Т. Нора, М.Є. Шумило. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.
6. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Загальна частина). В.В. Рожнова, Д.О. Савицький, Я.Ю. Конюшенко та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2012. 280 с.
7. Миколенко О.М. Кримінально-процесуальні гарантії: поняття, класифікація, система: *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики»*,

присвяченої 10-річчю міжнародного гуманітарного університету (28 жовтня 2011 р., Одеса). Одеса: Фенікс, 2011. С. 256-259.

8. Миколенко О.М. Диференціація кримінальної процесуальної форми. *Процесуальні аспекти досудового розслідування: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (7 квітня 2017 р., Одеса). Одеса: ОДУВС, 2017. С. 152-155.*

9. Попелюшко В.О. Функція захисту у кримінальному судочинстві України: правові, теоретичні та прикладні проблеми: монографія. Острог: Острозька акад., 2009. 634 с.

10. Фоміна Т.Г. Дискусійні питання щодо визначення системи кримінально-процесуальних гарантій. *Право і безпека. 2010. № 5. С. 185-188.*

Тема 2. Кримінальне процесуальне право та кримінальне процесуальне законодавство України.

Практичне заняття 3.

Питання для обговорення:

1. Кримінальне процесуальне право України: поняття, предмет та метод правового регулювання.
2. Джерела кримінального процесуального права України.
3. Кримінальне процесуальне законодавство.
4. Кримінальний процесуальний закон.
5. Дія кримінального процесуального закону у просторі.
6. Дія кримінального процесуального закону за часом.
7. Дія кримінального процесуального закону за колом осіб.
8. Поняття, структура та види кримінальних процесуальних норм.
9. Аналогія права та закону у кримінальному процесі.

Теми рефератів для розгляду на практичному занятті:

1. Виникнення і основні етапи розвитку кримінального процесуального законодавства України.
2. Застосування кримінального процесуального закону за аналогією.
3. Рішення Конституційного Суду України у кримінальному судочинстві.
4. Рішення Верховного Суду у кримінальному судочинстві
5. Прецедентна практика Європейського суду з прав людини у кримінальному судочинстві України.

II. ЗАДАЧІ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Задача 1. Ковпаков та Савченко вчинили вбивство з метою пограбування в місті Києві. Заволодівши грошима та майном, закопали труп у лісі. Під час проведення досудового розслідування Ковпаков та Савченко були затримані у місті Мінськ. Слідчий з Києва прибув до Білорусії для провадження слідчих (розшукових) дій.

Яким кримінальним процесуальним законом повинен керуватися слідчий при провадженні слідчих (розшукових) дій у Мінську? Обґрунтуйте свою відповідь з посиланням на КПК України та міжнародно-правові акти.

Задача 2. Капітан французького танкера, якій знаходився в порту України (м. Одеса), звернувся до керівництва порту з проханням про надання допомоги у налагодженні електрообладнання, оскільки електрик танкеру тяжко захворів. Для надання такої допомоги був направлений електрик Шасов.

Через декілька годин Шасов повернувся та доповів, що обладнання ним налагоджено. Також він повідомив, що в його присутності на борту танкера відбулася бійка, в результаті якої одному з учасників було нанесено тяжке ножове поранення в груди. Між тим інформація від капітану танкера, пов'язана з бійкою, до порту не надходила.

Оцініть ситуацію, враховуючи правила дії кримінального процесуального закону у просторі. Обґрунтуйте свою відповідь з посиланням на КПК України та

міжнародно-правові акти.

Задача 3. Під час провадження в Україні досудового розслідування про вчинення підозрюваним Мозговим шахрайства з фінансовими ресурсами, що завдало великої матеріальної шкоди, виникла необхідність у проведенні деяких процесуальних дій на території Німеччини та Молдови.

У відповідності з яким кримінальним процесуальним законом будуть проведені необхідні процесуальні дії в зазначених державах? Обґрунтуйте свою відповідь з посиланням на КПК України та міжнародно-правові акти.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

При вивченні даної теми здобувач повинен згадати ті положення (знання), які він отримав в процесі вивчення теорії держави та права: по-перше, що є критерієм виділення самостійної галузі права, поняття предмету та методу правового регулювання, тип правового регулювання; поняття «закон», «законодавство», «джерело права», «джерело законодавства», дія закону у часі, просторі та за колом осіб. Ці знання допоможуть зрозуміти специфіку кримінального процесуального закону та кримінального процесуального законодавства України.

Кримінально процесуальне право – це одна із галузей права України, що складається із сукупності правових норм, які регламентують кримінальну процесуальну діяльність (тобто діяльність органів досудового розслідування, прокуратури і суду під час кримінального провадження, а також інших фізичних та юридичних осіб, що залучаються у сферу кримінального судочинства).

Предмет кримінально процесуального права – це суспільні відносини в сфері діяльності органів досудового розслідування та прокурора щодо ведення кримінального провадження, а також діяльності суду (судді) по розгляду та вирішенню по суті кримінальних справ в суді першої інстанції, їх перегляду в

апеляційній та касаційній інстанціях, провадженню за нововиявленими обставинами та виконанню судових рішень.

Методи кримінального процесуального права – це способи впливу держави на суб'єктів правовідносин, що виникають, розвиваються і припиняються у кримінальному провадженні, а також їх суб'єктів один на одного.

В більшості випадків в кримінальному процесуальному праві використовується імперативний метод правового регулювання (метод влади і підпорядкування), наприклад у відносинах слідчий – підозрюваний, суддя – підсудний, прокурор – слідчий, слідчий – орган, що здійснює оперативно-розшукову діяльність.

Інколи може використовуватися і диспозитивний метод, наприклад щодо подачі цивільного позову у кримінальному провадженні, щодо прав потерпілого самостійно збирати та надавати докази чи звертатися з клопотаннями про проведення слідчих дій.

Певну увагу треба приділити питанню «кримінальна процесуальна норма», види кримінальних процесуальних норм, елементи цих норм, особливо – специфіці кримінальних процесуальних санкцій.

Кримінальні процесуальні норми – це встановлені державою загальнообов'язкові правила поведінки суб'єктів кримінальної процесуальної діяльності, виконання яких початково забезпечується добровільними діями, а при відсутності добровільного виконання – дієвими засобами державного примусу та юридичної відповідальності.

Структура кримінально процесуальної норми складається з таких елементів – гіпотези, диспозиції та санкції. Гіпотеза визначає умову, за наявності якої, дана норма повинна застосовуватися. Диспозиція визначає, хто є учасником конкретних відносин, які регулюються цією правовою нормою, і яка поведінка передбачається або дозволяється цією правовою нормою.

Гіпотеза та диспозиція кримінальних процесуальних норм чітко виражені у відповідних статтях КПК України (наприклад, в ч. 2 ст. 46 КПК України передбачено, що, якщо підозрюваний, обвинувачений заперечує проти проведення процесуальної дії за відсутності захисника, то проведення процесуальної дії відкладається або для її проведення залучається захисник у порядку, передбаченому ст. 53 КПК України).

Санкція передбачає несприятливі для учасника провадження наслідки, які настають при невиконанні норми.

При розгляді питання про чинність кримінального процесуального закону у часі, звернути увагу на можливість зворотної дії кримінального процесуального закону. Питання про чинність кримінального процесуального закону щодо кола осіб необхідно розглядати з точки зору початку кримінального провадження щодо громадян України (в тому числі порядку притягнення до кримінальної відповідальності певного кола осіб – вищих посадових осіб держави, суддів, прокурорів, працівників правоохоронних органів, адвокатів тощо), осіб без громадянства і іноземців.

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.96 р. *Відомості Верховної Ради України* 1996. № 30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 12.02.2019).
3. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.
4. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах: Мінськ, 22 січня 1993 р. *Офіційний вісник*

України. 2005. № 44. С. 328. Ст. 2824.

5. Протокол до Конвенції про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах: підпис. 22 січня 1993 р. *Офіційний вісник України*. 2005. № 47. Ст. 461.

6. Про державний кордон України: Закон України від 4 листопада 1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 2. Ст. 5.

7. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50. Ст. 540.

8. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. *Урядовий кур'єр*. 2006. № 60. С. 18.

9. Положення про дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав в Україні: Затв. Указом Президента України від 10 червня 1993 р. URL: <http://portal.rada.gov.ua>. (дата звернення: 12.02.2019).

Спеціальна література

10. Баулін О.В. Дія кримінально-процесуального закону як гарантія законності в кримінальному процесі. *Забезпечення законності в діяльності органів дізнання та досудового слідства: Матеріали I наук.–практ. конф. (м. Луганськ 25 березня 2011 р.)* / редкол.: Л.В. Черечукіна, О.Г. Русанова. Луганськ : РВВ ЛДВС ім. Е.О. Дидоренка, 2011. С. 5-12;

11. Капліна О.В. Правозастосовне тлумачення норм кримінально–процесуального права: монографія. Харків: Право, 2008. 296 с.

12. Кримінальне процесуальне право України: навч. посібник / Р.І. Благута, Ю.В. Гуцуляк, О.М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А.Я. Хитри, Р.М. Шехавцова. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 774 с.

13. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар; за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстиніан,

2012. 1224 с.

14. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. У 2-х томах; за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова. Київ, 2012. 1430 с.

15. Рожнова В.В., Конюшенко Я.Ю., Чурікова І.В. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Загальна частина). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2012. 280 с.

16. Лобойко Л.М. Кримінальний процес: підручник. Київ: Істина, 2014. 432 с.

17. Дроздов О.М. Джерела кримінально-процесуального права України: монографія. Харків: Видавець ФОП Вапнярчук Н.М., 2008. 208 с.

18. Тітко І.А. Оцінні поняття у кримінально-процесуальному праві України: монографія. Харків: Право, 2010. 216 с.

Тема 3. Засади кримінального провадження

Практичне заняття 4.

Питання для обговорення:

1. Поняття засад кримінального провадження, їх система та класифікація.

2. Загально-правові засади: верховенство права, законність, повага до людської гідності, забезпечення права на особисту недоторканність, недоторканність житла чи іншого володіння особи, таємниця спілкування, невтручання у приватне життя, недоторканність права власності, доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень.

3. Міжгалузеві (загально-процесуальні) засади: рівність перед законом і судом, змагальність сторін та свободи в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, безпосередність дослідження показань, речей, документів, забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності, диспозитивність, гласність і відкритість судового провадження та

його повне фіксування технічними засобами, розумність строків, мова, якою здійснюється кримінальне провадження.

Практичне заняття 5.

Питання для обговорення:

1. Міжгалузеві (загально-процесуальні) засади: забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності, диспозитивність, гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами, розумність строків, мова, якою здійснюється кримінальне провадження.

2. Галузеві (кримінальні процесуальні) засади: презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини, свобода від самовикриття та права не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї, заборона двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення, забезпечення права на захист, публічність.

Теми рефератів для розгляду на практичному занятті:

1. Ознаки засад кримінального провадження як системного утворення.
2. Реалізації засади верховенства права у кримінальному провадженні.
3. Характеристика нормативного змісту засади «Повага до людської гідності».
4. Судовий захист прав людини на сучасному етапі державотворення.

II. ЗАДАЧІ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Задача 1. Лисенко, підозрюваний за ч. 2 ст. 152 КК, у підготовчій частині судового розгляду заявив клопотання про розгляд його справи у закритому судовому засіданні. На обґрунтування свого клопотання він посилався на те, що для з'ясування пом'якшуючих обставин він буде змушений торкатися у своїх показаннях інтимних обставин сімейного життя.

Яке рішення вправі прийняти суд за клопотанням підсудного? Які обставини передбачені чинним КПК як підстави для проведення закритого засідання суду?

Задача 2. Патруль поліції у міській лісопарковій зоні відпочинку на місці, з якого було чути крики про допомогу, виявив Іванову – 17 років, і Кротова – 23 років. Іванова пояснила міліціонерам, що вона кликала на допомогу через те, що Кротов на пропозицію якого стати його дружиною вона сьогодні дала згоду, намагався силою подолати її небажання вступати з ним у статеві стосунки. Подавати скаргу на нього вона не збирається, бо не бажає, щоб його притягнули до кримінальної відповідальності. Кротов повідомлених Івановою фактів не заперечував.

Ці особи були доставлені до відділку поліції, де Іванова на пропозицію чергового написала пояснення, у якому виклала те, що відбулося у лісопосадці, і просила не притягати Кротова до відповідальності.

Яке рішення має бути прийняте органом національної поліції? Яким принципом кримінального процесу слід керуватися під час прийняття цього рішення? Чи має значення для вирішення ситуації вік Іванової?

Задача 3. Слідчий за ухвалою слідчого судді наклав арешт на кореспонденцію, що надходить на адресу матері підозрюваного, який ухиляється від слідства. Дізнавшись про це від працівниці поштового відділення, мати звернулася до прокурора району із скаргою на дії слідчого, вважаючи, що той порушив гарантовану Конституцією України таємницю листування. Сама вона нічого протизаконного не вчиняла, а за дорослого сина, який давно вже проживає зі своєю сім'єю окремо від неї, не відповідає і тому дії слідчого вважає незаконними.

Як має вчинити прокурор? Розкрийте зміст принципу забезпечення таємниці листування, виходячи із положень ст. 31 Конституції України та ст. 8 ЄКПЛ.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

З метою пізнання сутності засад кримінального провадження, необхідно, перш за все, проаналізувати таке загальне поняття, як «засада кримінального провадження», також ознайомитися з різноманітними класифікаціями засад кримінального процесу. В ході знайомства з вищезазначеними положеннями, здобувач повинен відповісти на таке важливе питання – а чи тільки законодавчо закріплені положення відносяться до засад кримінального провадження?

Ця тема є основоположною у кримінальному процесі, тому вона має багато аспектів, які ускладнюють її вивчення. Різноманітні аспекти цієї теми розглянуті у роботах В. Божьева, Н. Громова, Т. Добровольської, А. Кобликова, В. Тертишніка, А. Михайленко, М. Михеєнко, Н. Нора, В. Савицького, М. Строговича, І. Петрухіна, М. Якуба і ін.

Засади кримінального провадження – це закріплені в законі й панівні в державі політичні і правові ідеї щодо завдань і способу здійснення судочинства в кримінальному провадженні, які визначають спрямованість і побудову кримінального процесу в цілому, форму і зміст його стадій та інститутів, порушення яких обов'язково тягне за собою скасування вироку та інших рішень у кримінальних провадженнях.

Ознаки засад кримінального провадження: 1) вони мають фундаментальне значення для кримінального процесу; 2) вони виражають панівні в даній державі політичні і правові ідеї, які стосуються завдань і способу здійснення судочинства в кримінальних провадженнях; 3) вони повинні бути закріплені в нормах права; 4) вони повинні повністю діяти у всіх або кількох стадіях процесу і обов'язково в його центральній стадії – стадії судового розгляду; 5) порушення будь-якого з них означає незаконність рішення у кримінальному провадженні з процесуальної точки зору і може тягнути за собою його скасування.

Розглядаючи групи (види) засад кримінального провадження необхідно звернути увагу на ті, які притаманні окремим стадіям кримінального процесу (принцип публічності, усність судового розгляду, принцип безпосередності дослідження доказів, тощо).

Наприклад засада публічності передбачає що прокурор, слідчий зобов'язані розпочати досудове розслідування в кожному випадку безпосереднього виявлення ознак кримінального правопорушення або в разі надходження заяви (повідомлення) про вчинення кримінального правопорушення, а також вжити всіх заходів для встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила.

Засада безпосереднього дослідження доказів (показань, речей, документів) передбачає що суд досліджує докази безпосередньо у судовому засіданні (заслуховує свідків, вивчає письмові та речові докази, викликає за необхідності експертів), не можуть бути визнані доказами ті, що не були предметом безпосереднього дослідження суду. Сторона обвинувачення зобов'язана забезпечити присутність під час судового розгляду свідків (крім випадків скороченого розгляду справи).

Не менш важливим є питання щодо правових гарантій реалізації принципів кримінального процесу, тобто діяльності учасників кримінального провадження щодо забезпечення особистих прав і інтересів або прав та інтересів інших осіб.

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.96 р. *Відомості Верховної Ради України* 1996. № 30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 12.02.2019).

3. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. Ст. 270.

4. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 р. та додатковий протокол 1978 р. до Конвенції. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 23. Ст. 130.

Спеціальна література

5. Галаган О.І., Письменний Д.П. Поняття та система засад (принципів) кримінального провадження. *Науковий вісник національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 4. С. 167-172.

6. Безпалько Л.І. Система принципів кримінального процесу та проблема їх класифікації: монографія. Харків: ФІНН, 2011. 215 с.

7. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.

8. Назаров В.В. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2013. 488 с.

9. Лисогор В., Махначова Н. Презумпція невинуватості – основний принцип кримінального процесу в правовій державі. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. №1. С. 145-148.

10. Кучинська О.П. Принцип поваги до честі та гідності людини у кримінальному процесі. *Адвокат*. 2012. № 4. С. 17-19.

11. Літвінова І.Ф. Забезпечення недоторканності житла чи іншого володіння особи в кримінальному процесі: монографія. Київ: О.С. Ліпкан, 2012. 230 с.

12. Малярєнко В.Т. Конституційні засади кримінального судочинства; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Київ: Юрінком Інтер, 1999. 318 с.

13. Маркуш М.А. Принцип змагальності у кримінальному процесі України: монографія. Харків: Бібліотека юриста, 2007. 208 с.

14. Навроцька В.В. Засада диспозитивності та її реалізація у кримінальному процесі України. Львів: ДУВС, 2010. 439 с.

Тема 4. Учасники кримінального провадження

Практичне заняття 6.

Питання для обговорення:

1. Поняття учасників кримінального провадження та їх класифікація.
2. Суд, суддя, слідчий суддя їх повноваження у кримінальному провадженні.

Законний склад суду.

3. Прокурор і його повноваження у кримінальному провадженні.
4. Органи досудового розслідування. Слідчий органу досудового розслідування його повноваження.
5. Керівник органу досудового розслідування його повноваження.
6. Оперативні підрозділи. Їх повноваження в кримінальному провадженні.
7. Підстави та порядок відводу і самовідводу судді, слідчого судді, прокурора, слідчого, керівника органу досудового розслідування, працівника оперативного підрозділу.

Практичне заняття 7.

Питання для обговорення:

1. Підозрюваний, його процесуальні права та обов'язки.
2. Обвинувачений, його процесуальні права та обов'язки.
3. Захисник, його процесуальні права та обов'язки.
4. Потерпілий, його процесуальні права та обов'язки.
5. Цивільний позивач і цивільний відповідач, їх процесуальні права та обов'язки.

6. Представники потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача, їх процесуальні права та обов'язки.

7. Представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження.

8. Законні представники підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого, цивільного позивача, їх процесуальні права та обов'язки.

Практичне заняття 8.

Питання для обговорення:

1. Заявник, його процесуальні права та обов'язки.
2. Свідок, його процесуальні права та обов'язки.
3. Перекладач, його процесуальні права та обов'язки.
4. Експерт, його процесуальні права та обов'язки.
5. Спеціаліст, його процесуальні права та обов'язки.
6. Секретар судового засідання, його процесуальні права та обов'язки.
7. Судовий розпорядник, його процесуальні права та обов'язки.
8. Підстави та порядок забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні.

Теми рефератів до розгляду на практичному занятті:

1. Нові учасники кримінального процесу, які з'явилися після реформи 2017 р.
2. Присяжні засідателі як учасники кримінального провадження. Законодавчі вимоги до цих учасників процесу.
3. Відвід судді, слідчого судді або присяжного.
4. Відносини прокурора із захисником у досудовому розслідування.
5. Взаємодія прокурора і слідчого.
6. Взаємодія слідчого, прокурора з оперативними підрозділами.

7. Співвідношення судового контролю та прокурорського нагляду на досудовому розслідуванні.

II. ЗАДАЧІ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Задача 1. Сомов обвинувачується за ст. 209 КК України «Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом». Розслідування у цій справі здійснював помічник прокурора району Куликов, якому доручено підтримувати у суді державне обвинувачення.

Під час судового розгляду кримінальної справи Сомов заявив відвід державному обвинувачеві, обґрунтувавши це тим, що Куликов здійснював розслідування і тому не може бути об'єктивним, бо він буде домагатися, щоб суд погодився із висновками досудового слідства.

Чи підлягає заявлений відвід задоволенню? Чи мав право помічник прокурора здійснювати досудове слідство? Чи мав право помічник прокурора, який здійснював досудове слідство, підтримувати державне обвинувачення у суді?

Якими є підстави відводу прокурора під час досудового слідства і у суді та яким є порядок відводу прокурора?

Задача 2. Слідчий, вирішивши, що у кримінальній справі є досить доказів, які вказують на вчинення вбивства Комаровим І.В., склав мотивовану постанову про притягнення його як підозрюваного за ч. 1 ст. 115 КК і поміщення до ізолятора тимчасового тримання.

Чи ґрунтується на законі рішення слідчого? Хто і яким чином набуває статусу підозрюваного у кримінальній справі? Яку постанову мав би винести слідчий у цій ситуації? Чим відрізняється процесуальний статус підозрюваного від статусу обвинуваченого?

Задача 3. 17 жовтня цього року о 18 год. Коломієць Р.В., скориставшись тим, що її сусідка Вороніна П.А. залишила не замкненими входні двері своєї квартири, зайшла до неї і викрала речі на загальну суму 5800 грн. За цим фактом було почато кримінальне провадження за № 1541609/087. В ході розслідування Коломієць Р.В. зізналася у скоєні злочину.

Кваліфікуйте суспільно-небезпечне діяння. Яким учасником кримінального процесу слід визнати Вороніну П.А.? Яким процесуальним документом необхідно оформити таке визнання.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Особи, які беруть участь у кримінальному провадженні, позначаються різноманітними термінами як у законі, так і в теорії кримінального процесуального права: «учасники кримінального процесу», «учасники кримінальної процесуальної діяльності», «учасники кримінального провадження», «суб'єкти кримінального процесу» та багато інших термінів із використанням слів «судочинство», «провадження», «правосуддя». Слід зазначити, що у Главі 3 КПК України вжито термін «учасники кримінального провадження». Отже, для зручності і практичного спрямування навчання майбутніх правозастосовувачів, будемо використовувати термін, вжитий законодавцем у основному нормативно-правовому акті, яким врегульовані кримінальні процесуальні відносини.

Учасники кримінального провадження – це державні органи їх посадові особи, фізичні і юридичні особи, які ведуть кримінальний процес, або залучаються чи беруть участь у ньому, вступають між собою у кримінально-процесуальні правовідносини, набуваючи процесуальних прав і виконуючи процесуальні обов'язки.

До ознак учасників кримінального провадження належать наступні положення:

1) їх участь у справі передбачена кримінальним процесуальним законом, за умови, що відсутні обставини, за яких закон виключає можливість їх участі у провадженні;

2) вони є носіями певних процесуальних прав і обов'язків;

3) діють у кримінальному провадженні відповідно до своїх прав і обов'язків;

4) вступають у процесуально-правові відносини;

5) несуть відповідальність за невиконання своїх обов'язків або порушення прав інших учасників.

Сьогодні у КПК України учасники кримінального провадження представлені таким чином:

1) суд;

2) сторона обвинувачення: прокурор; органи досудового розслідування; керівник органу досудового розслідування; слідчий; оперативні підрозділи;

3) сторона захисту: підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники;

4) потерпілий і його представник;

5) інші учасники кримінального провадження: заявник; цивільний позивач і відповідач та їх представники; представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження; третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт; інша особа, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування; особа, стосовно якої розглядається питання про видачу в іноземну державу (екстрадицію); свідок та його адвокат; понятий; заставаодавець; перекладач; експерт; спеціаліст; представник персоналу органу пробації; секретар судового засідання; судовий розпорядник.

За характером виконуваних функцій, завдань і свого процесуального статусу учасники кримінального провадження поділялись на такі групи:

1. Державні органи і посадові особи, які ведуть кримінальне провадження і залучають до його сфери всіх інших учасників кримінально-процесуальної діяльності (суд, суддя, слідчий суддя, прокурор, слідчий, керівник органу досудового розслідування, оперативні підрозділи);

2. Особи, які захищають свої або представлені інтереси в кримінальному провадженні: потерпілий, підозрюваний, обвинувачений, захисник, цивільний позивач, цивільний відповідач, представники потерпілого, цивільного позивача та відповідача;

3. Особи які відіграють допоміжну роль у кримінальному провадженні: заявник, свідок, спеціаліст, експерт, перекладач, понятий, секретар судового засідання, судовий розпорядник тощо.

Здобувач має охарактеризувати правовий статус окремих учасників процесу. Наприклад, суд – це єдиний державний орган, на який покладена функція правосуддя (ст. 30-35 КПК). Відповідно до ч. 1 ст. 127 Конституції України, правосуддя здійснюють професійні судді й, у визначених законом випадках, народні засідателі та присяжні.

Слідчий суддя – це суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів учасників кримінального провадження на стадії досудового розслідування.

Прокурор – це суб'єкт кримінального процесу, що бере участь у всіх його стадіях, здійснюючи при цьому нагляд за дотриманням законів на стадії досудового розслідування, під час негласних слідчо-розшукових дій і підтримуючи державне обвинувачення у суді на всіх стадіях судового розгляду справи.

Підозрюваним є особа: 1) яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення; 2) якій повідомлено про підозру, у порядку, передбаченому статтями 276-279 КПК; 3) щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено особисто такій особі внаслідок невстановлення її місцезнаходження, але вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений КПК.

Потерпілим може бути як фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, так і юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди.

Свідком є фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань.

Експертом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, має право відповідно до Закону України «Про судову експертизу» на проведення експертизи і якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, та дати висновок з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань.

Спеціалістом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками і може надавати консультації, пояснення, довідки та висновки під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок.

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.96 р. *Відомості Верховної Ради України* 1996. № 30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 12.02.2019).
3. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.
4. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах. : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009.

(дата звернення: 12.02.2019).

5. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 травня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.

6. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.

7. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. URL:http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43306.

(дата звернення: 12.02.2019).

8. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 2-3. Ст. 12.

9. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379.

10. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 6. Ст. 55.

11. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 47. Ст. 2051.

12. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303.

13. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577.

14. Про затвердження Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України 28 березня 2019 року № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19>. (дата звернення: 2.04.2019).

15. Про затвердження Інструкції про порядок і розміри компенсації (відшкодування) витрат та виплат винагороди особам, що викликаються до органів досудового розслідування, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та

виплати державним спеціалізованим установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 липня 1996 р. № 710. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/710-96-%D0%BF>. (дата звернення: 12.02.2019).

16. Порядок оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014р. № 465. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF>. (дата звернення: 12.02.2019).

Спеціальна література:

1. Грошевий Ю.М. Роль суду в змагальному кримінальному процесі судочинства. Вибрані праці. Харків: Право, 2011. С. 430-439.

2. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.

3. Назаров В.В. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2013. 488 с.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар; за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.

5. Корсун В. Судовий контроль у досудових стадіях кримінального процесу. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 10. С. 193-195.

6. Туманянц А.Р. Слідчий суддя як суб'єкт реалізації судових функцій у досудовому провадженні. *Форум права*. 2011. № 2 . С. 896-901.

7. Лобойко Л.М., Банчук О.А. Кримінальний процес: навчальний посібник. Київ: Ваіте, 2014. 280 с.

8. Молдован А.В., Мельник С.М. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 367 с.

9. Миколенко О.М. Правове забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному процесі, як гарантія захисту прав та інтересів людини. *Збірник тез доповідей. Матеріали конференції*. Том 3. Запоріжжя, 2005. С. 108-110.

Практичне заняття 9.

Контрольна робота за змістовим модулем 1 «Теоретичні засади кримінального процесу».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСНОВНІ ІНСТИТУТИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

ТЕМА 5. Докази і доказування у кримінальному провадженні

Практичне заняття 10.

Питання для обговорення:

1. Поняття, сутність і значення кримінального процесуального доказування.
2. Загальні положення теорії доказів та доказового права.
3. Елементи кримінального процесуального доказування.
4. Предмет та межі доказування у кримінальному провадженні.
5. Процес доказування та його суб'єкти.

Практичне заняття 11.

Питання для обговорення:

1. Обов'язок доказування у кримінальному процесі.
2. Поняття доказів та їх класифікація. Властивості доказів.
3. Поняття та види процесуальних джерел доказів.
4. Характеристика показань. Показання з чужих слів.
5. Характеристика речових доказів, строки і порядок їх зберігання.

Практичне заняття 12.

Питання для обговорення:

1. Характеристика документів як джерел доказів.
2. Вирішення питання про речові докази і документи (питання збереження, повернення та утилізації).
3. Характеристика висновку експерта.
4. Характеристика висновку спеціаліста.

Теми рефератів для розгляду на практичному занятті:

1. Наслідки перебільшення або зменшення меж доказування.
2. Особливості доказування на різних стадіях кримінального процесу.
3. Показання підозрюваного та обвинуваченого їх різновиди.
4. Вирішення питання про речові докази і документи у кримінальному провадженні.
5. Особливості доказування у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх.

II. ЗАДАЧІ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Задача 1. Соломін Н. підозрювався у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 185 КК України. Викликаний для допиту як свідок батько підозрюваного Соломін К. відмовився давати показання про відомі йому обставини вчинення синомкримінального правопорушення.

Які повинен діяти слідчий при зазначених обставинах?

Задача 2. Власов, Петров та Чемченко вчинили п'ять розбійних нападів з метою заволодіння матеріальними цінностями в магазинах. Діючи за попередньою змовою, вони, під'їжджали до магазину на автомобілі «Тойота», який належав Чемченко, та зламували замки. Із магазину співучасники, як правило, виносили

найцінніші речі та завантажували їх в автомобіль, після чого Чемченко відвозив вкрадене до себе додому.

Під час обшуку у Власова в сараї було знайдено та вилучено обріз мисливської рушниці з дванадцятьма патронами. У квартирі Петрова слідчим були знайдені ломик «фомка», відмички та зв'язки ключів. За місцем проживання Чемченка були вилучені лише деякі з украдених товарів, так як більшість з них він встиг реалізувати. Під час обшуку у будівлі Чемченко, був вилучений його власний автомобіль «Тойота».

Визначте вид доказів, виявлених під час обшуків, і їх долю після вирішення справи. Який порядок приєднання до кримінального провадження виявлених при обшуку речей?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Кримінальне процесуальне доказування - це діяльність слідчого, прокурора, слідчого судді і суду, а також інших учасників кримінального провадження, яка здійснюється у встановленій законом процесуальній формі і спрямована на збирання, перевірку та оцінку доказів з метою встановлення фактів та обставин, що підлягають доказуванню.

Доказування є різновидом пізнання дійсності, її обставин. Воно виступає «серцевиною» кримінальної процесуальної діяльності, займає в ній основне місце. Воно відбувається лише у встановленій кримінальним процесуальним законом формі і здійснюється на всіх стадіях кримінального провадження, починаючи з моменту прийняття слідчим, прокурором заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або самостійного виявлення ними з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про його вчинення.

Значення доказування полягає в тому, що: завдяки йому встановлюється чи мало місце кримінальне правопорушення та якою є його кваліфікація; доказування

гарантує реалізацію кримінальної відповідальності; докази є підставою для прийняття всіх процесуальних рішень у кримінальному провадженні, завдяки доказам встановлюється винуватість або не винуватість особи у скоєнні кримінального правопорушення.

Предмет доказування – це коло закріплених у законі обставин, які повинні бути встановлені чи спростовані під час доказування у кожному кримінальному провадженні.

Предмет доказування сформульований у ст. 91 КПК «Обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні»:

1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення);

2) винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення;

3) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат;

4) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження;

5) обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання;

6) обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або є предметом, засобом чи знаряддям вчинення кримінального правопорушення;

7) обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру.

Під межами доказування у кримінальному процесі розуміють такий обсяг доказового матеріалу, який забезпечує надійне і достовірне встановлення всіх обставин, які входять до предмета доказування.

Якщо поняття “предмета доказування” відображає, що має бути встановлено у кримінальному провадженні, то поняття “меж доказування” відображає обсяг та глибину дослідження всіх істотних обставин у провадженні.

Межі доказування – це оцінночна категорія, яка визначається особливостями кожного кримінального провадження, особливостями вчинення і приховування кримінальних правопорушень та у кожному конкретному процесуальному рішенні формується залежно від зібраних доказів та внутрішнього переконання особи, яка збирає докази.

Суб'єкти доказування за своїми повноваженнями поділяються на дві групи:

1) державні органи та посадові особи, які зобов'язані збирати, перевіряти, оцінювати докази: слідчий, керівник органу досудового розслідування, співробітник оперативного підрозділу, прокурор, слідчий суддя, суд;

2) учасники кримінального провадження, які мають право брати участь в доказуванні: підозрюваний, обвинувачений, захисник, законний представник, потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач, їх представники та законні представники. Вони можуть представляти докази, заявляти клопотання про проведення процесуальних дій по збиранню доказів, висловлювати свою думку з приводу оцінки доказів.

У ч.1 ст. 84 КПК України вказано, що *доказами в кримінальному провадженні* є фактичні дані, отримані у передбаченому КПК порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню.

Процесуальними джерелами доказів, відповідно до ч. 2 ст. 84 КПК України, є: а) показання; б) речові докази; в) документи; г) висновки експертів за допомогою яких встановлюються фактичні дані.

У цих процесуальних джерелах містяться відомості про факти, вони є їх носіями. Тільки ті відомості, які є у зазначених джерелах, допускається використовувати в кримінальному провадженні як докази. Окрім цього, вказаний перелік процесуальних джерел доказів є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає.

У науці кримінального процесуального права докази класифікують за певними критеріями на наступні групи:

- 1) залежно від відношення до предмета доказування - на прямі і побічні (непрямі).
- 2) за джерелом формування - на первинні і похідні;
- 3) стосовно предмета обвинувачення - на обвинувальні і виправдувальні;
- 4) за механізмом їх формування - на особисті і речові.

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996р. № 254/96. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.
3. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 травня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.

5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. URL:http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43306. (дата звернення: 12.02.2019).
6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 2-3. Ст. 12.
7. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
8. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 6. Ст. 55.
9. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 47. Ст. 2051.
10. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303.
11. Порядок зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2012 р. № 1104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1104-2012-%D0%BF>. (дата звернення: 13.02.2019).

Спеціальна література

1. Грошевий Ю.М., Стахівський С.М. Докази і доказування у кримінальному процесі: наук.-практ. посібн. 2-ге вид. Київ: КНТ, 2007. 270 с.
2. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар; за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.

4. Кримінальне процесуальне право України: навч. посібник / Р.І. Благута, Ю.В. Гуцуляк, О.М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А.Я. Хитри, Р.М. Шехавцова. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 774 с.

5. Стахівський С.М. Теорія і практика кримінально-правового доказування: монографія. Київ: НАВСУ, 2005. 271 с.

6. Шумило М.Є. Непрямі докази в кримінальному процесі України: монографія. Харків: СПД ФО Брові О.В., 2012. 206 с.

7. Шумило М.Є. Поняття «докази» у Кримінальному процесуальному кодексі України: спроба критично переосмислити ідеології нормативної моделі. *Вісник Верховного Суду України*. 2013. № 2 (150). С. 40-48.

8. Верхогляд О. Особливості регулювання порядку вирішення питання про речові докази у кримінальному судочинстві. *Вісник Академії правових наук України*. 2009. Вип. 3 (58). С. 258-267.

9. Запотоцький А.П., Савицький Д.Ю. Документи як процесуальні джерела доказів у кримінальному судочинстві: монографія. Київ: Бізнес Медіа Консалтинг, 2011. 220 с.

10. Стахівський С.М. Показання свідка як джерело доказів у кримінальному процесі. Київ, 1996. 24 с.

Тема 6. Заходи забезпечення кримінального провадження

Практичне заняття 13.

Питання для обговорення:

1. Поняття, ознаки та види заходів забезпечення кримінального провадження.
2. Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження.
3. Місце запобіжних заходів серед інших заходів процесуального примусу.

4. Поняття та система запобіжних заходів.
5. Мета та підстави їх застосування.
6. Процесуальний порядок застосування, зміни та скасування запобіжних заходів.

Практичне заняття 14.

Питання для обговорення:

1. Особисте зобов'язання.
2. Особиста порука.
3. Домашній арешт.
4. Застава.
5. Тримання під вартою.
6. Поняття та види затримання. Строки затримання.
7. Застосування запобіжних заходів щодо неповнолітніх.

Теми рефератів для розгляду на практичному занятті:

1. Порівняльна характеристика системи запобіжних заходів за старим та новим КПК України.
2. Суб'єкти уповноважені застосовувати запобіжні заходи.
3. Відповідальність за незаконне застосування запобіжного заходу.
4. Ефективність та недоліки системи запобіжних заходів.
5. Проблеми застосування домашнього арешту.
6. Застосування електронних засобів контролю.
7. Практика застосування застави.

II. ЗАДАЧІ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Задача 1. Мешканець м. Одеса Іванов був викликаний для допиту як свідок у справі про дорожньо-транспортну пригоду в Автозаводський РВ КМУ УМВС України в Полтавській області. Після допиту, свідок став вимагати відшкодування

йому витрат на проїзд в залізничному транспортні і пред'явив квиток на проїзд в вагоні класу «люкс». Слідчий виніс постанову про оплату витрат свідка Іванова, виходячи із вартості квитку для проїзду в плацкартному вагоні.

Оцініть дії слідчого.

Задача 2. Слідчий виніс відомості до ЄРДР про вчинення розбійного нападу на Козара. Наступного дня після цього Козар звернувся до слідчого із заявою, в котрій просив визнати його потерпілим і цивільним позивачем. Слідчий роз'яснив Козару, що в даний час він не може бути визнаний потерпілим і цивільним позивачем тому, що особа, яка вчинила злочин, не встановлена.

Оцініть дії слідчого.

Задача 3. Після повідомлення Калієву І. про підозру у вчиненні злочину за ч. 5 ст. 185 КК України, слідчий обрав йому запобіжний захід – домашній арешт, однак Калієву І. через кілька днів зник з постійного місця проживання. Після вжиття відповідних заходів встановити його місце перебування не вдалося.

Які дії необхідно вчинити слідчому?

Задача 4. У кримінальному провадженні щодо розслідування кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК України, слідчий звернувся до суду з клопотанням, погодженим з прокурором, про застосування підозрюваним Антонову та Свиридову запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання. Серед підстав застосування цього запобіжного заходу слідчий навів дані, які дають підстави вважати, що підозрювані можуть перешкоджати кримінальному провадженню. Слідчий суддя, після одержання цього клопотання 15 січня о 10 год. 00 хв., призначив дату судового слухання на 18 січня о 16 год. 00 хв. та здійснив судовий виклик Антонова та Свиридова на цей же час.

Оцініть дії слідчого та слідчого судді в описаній ситуації. Чи допустили вони порушення вимог процесуального законодавства? Якщо так, то які саме?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Заходи забезпечення кримінального провадження – це передбачені кримінальним процесуальним законом процесуальні засоби державно-правового примусу, що застосовуються уповноваженими на те органами (посадовими особами), які здійснюють кримінальне провадження, у чітко визначеному законом порядку стосовно осіб, які залучаються до кримінальної процесуальної діяльності, з метою досягнення дієвості кримінального провадження (для запобігання та припинення неправомірних дій, забезпечення виявлення та закріплення доказів тощо).

Розділу II КПК України маючи назву: «Заходи забезпечення кримінального провадження», присвячений підставам та порядку застосування зазначених заходів.

По-перше, в цьому розділі дається стисле визначення заходів забезпечення кримінального провадження з виділенням лише однієї ознаки, яка їх характеризує. А саме, звертається увага на те, що ці заходи застосовуються з метою досягнення дієвості кримінального провадження (ч. 1 ст. 131 КПК України).

По-друге, у Розділі II КПК України дається перелік заходів забезпечення кримінального провадження. До них відносяться: 1) виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід; 2) накладення грошового стягнення; 3) тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом; 4) відсторонення від посади; 4-1) тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя; 5) тимчасовий доступ до речей і документів; 6) тимчасове вилучення майна; 7) арешт майна; 8) затримання особи; 9) запобіжні заходи (ст. 131 КПК України).

Незважаючи на те, що поза межами положень Розділу II КПК України опинилися такі заходи забезпечення кримінального провадження, як: видалення за

ухвалою суду обвинуваченого з зали судового засідання тимчасово або на весь час судового розгляду при повторному порушенні ним порядку (ст. 330 КПК України); поміщення у приймальник-розподільник осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння у віці від одинадцяти років і до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність (ст. 499 КПК України); направлення особи до медичного закладу для проведення психіатричної експертизи (ст. 509 КПК України), вони також відносяться до зазначених заходів.

Отже, до *основних ознак, які характеризують заходи забезпечення кримінального провадження*, відносяться:

- ці заходи реалізуються в межах кримінальних процесуальних правовідносин (підстави, межі, суб'єкти та порядок їх застосування детально регламентовані КПК України);

- ці заходи мають специфічну цілеспрямованість - забезпечити досягнення дієвості кримінального провадження (тобто основна мета їх застосування не покарання особи чи захист прав учасників кримінального провадження, а безпосереднє забезпечення процедури притягнення особи до кримінальної відповідальності);

- суб'єктом застосування цих заходів є компетентні державні органи та посадові особи, які здійснюють кримінальне провадження (за винятком затримання особи на підставі вимог ст. 207 КПК).

Здобувач повинен розкрити структуру та види запобіжних заходів як різновиду заходів забезпечення кримінального провадження.

Запобіжні заходи – це сукупність превентивних заходів забезпечення кримінального провадження, які спрямовані на забезпечення належної поведінки підозрюваного, обвинуваченого, засудженого через певне обмеження їхніх особистих прав.

Закон не зобов'язує обирати запобіжний захід кожному підозрюваному, обвинуваченому. Відповідно до вимог ч. 2 ст. 177 КПК, якщо немає достатніх

підстав для застосування запобіжного заходу, то слідчий, прокурор не мають права ініціювати застосування запобіжного заходу.

Система запобіжних заходів визначена в ч.1 ст. 176 КПК України, а саме:

- 1) особисте зобов'язання (ст. 179 КПК);
- 2) особиста порука (ст. 180 КПК);
- 3) застава (ст. 182 КПК);
- 4) домашній арешт (ст. 181 КПК);
- 5) тримання під вартою (ст. 183 КПК).
- 6) затримання - тимчасовий запобіжний захід (ст.ст. 188–192, 207–213 КПК).

Метою застосування запобіжних заходів у кримінальному процесі є:

- 1) забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків;
- 2) запобігання спробам (звідси - запобіжні заходи):
  - переховуватися від органів досудового розслідування та (або) суду;
  - знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення;
  - незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні;
  - перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином;
  - вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується.

Підставами застосування запобіжних заходів є:

- 1) наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення. Обґрунтованість підозри має підтверджуватися зібраними достатніми даними, що вказують на наявність ознак кримінального правопорушення;

2) наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений може здійснити дії визначені у ч.1 ст. 177 КПК, а саме:

3) буде ухилятися від виконання покладених на нього процесуальних обов'язків;

4) буде переховуватися від органів досудового розслідування та (або) суду. Наприклад, підозрюваний, обвинувачений висловлював наміри виїхати за межі населеного пункту, оголошувався його розшук у цьому провадженні чи він одержав закордонний паспорт;

5) буде перешкоджати кримінальному провадженню шляхом:

– знищення, приховування, спотворення будь-якої речі чи документа, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення;

– незаконного впливу на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні. Наприклад, схилитиме цих осіб до відмови давати показання чи буде погрожувати експерту, спеціалісту з тією ж метою;

– іншим чином перешкоджатиме кримінальному провадженню;

- продовжуватиме протиправну діяльність шляхом:

– вчинення інших кримінальних правопорушень;

– продовження здійснення кримінального правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується. Про це, наприклад, може свідчити те, що підозрюваний, обвинувачений раніше неодноразово засуджувався за вчинення кримінального правопорушення.

Здобувач має розкрити умови застосування та зміст кожного із запобіжних заходів згідно із нормами КПК України.

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996р. № 254/96. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.
3. Конвенція про захист прав і основоположних свобод людини (04.11.1950). *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. С. 270.
4. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 46, № 11. Ст. 417, Ст. 51.
5. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 6. Ст. 35.
6. Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30 червня 1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 35. Ст. 360.
7. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 11. Ст. 75.
8. Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України: лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 4 квітня 2013 року № 511–550/0/4-13 (в ред. 15.10.13). URL:http://sc.gov.ua/ua/2013_gik.html. (дата звернення: 13.02.2019).

Спеціальна література

1. Верховгляд-Герасименко О.В. Забезпечення майнових прав особи при застосуванні заходів кримінально-процесуального примусу: монографія. Харків: Вид-во «Юрайт», 2012. 216 с.
2. Вільгушинський М.Й. До питання застосування домашнього арешту як запобіжного заходу відповідно до Кримінального процесуального кодексу України. *Адвокат*. 2012. № 11. С. 9- 13.
3. Гаюр І.Й. Накладення арешту на вклади, цінності та інше майно обвинуваченого: автореф. дис. ...канд. юрид. наук. Київ, 2011. 20 с.
4. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Загальна частина) / В.В. Рожнова, Д.О. Савицький, Я.Ю. Конюшенко. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2012. 280 с.
5. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.
6. Левендаренко О. Передання неповнолітнього підозрюваного й обвинуваченого під нагляд у системі запобіжних заходів. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 1. С. 126-130.
7. Миколенко О.М. Кримінальний процесуальний примус у положеннях нового Кримінального процесуального кодексу України. *Правова держава*. 2013. № 16. С. 204-208.
8. Миколенко О.М. Критерії класифікації заходів забезпечення кримінального провадження та їх співвідношення з заходами кримінального процесуального примусу. *Правова держава*. 2014. № 17. С. 81-85.
9. Попелюцко В.О. Запобіжні заходи в новому КПК України: поняття, мета, підстави, порядок та суб'єкти застосування. *Адвокат*. 2012. № 9. С. 4-6.
10. Смоков С.М., Горелкіна К.Г. Гарантії застосування заходів процесуального примусу кримінальному судочинстві України. Одеса: Астропринт, 2012. 148 с.

11. Хитра А.Я., Ратнова А.В. Проблеми застосування домашнього арешту у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 2. С. 380-390.

12. Фаринник В.І. Затримання особи: проблеми кримінальної процесуальної регламентації та шляхи їх вирішення. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. - № 2. С. 85-94.

Практичне заняття 15.

Контрольна робота за змістовим модулем 2 «Основні інститути кримінального процесу».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ІНШІ ІНСТИТУТИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Тема 7. Процесуальні строки і процесуальні витрати

Практичне заняття 16.

Питання для обговорення:

1. Поняття процесуальних строків та їх класифікація.
2. Порядок обчислення та поновлення процесуальних строків.
3. Поняття та види процесуальних витрат.
4. Процесуальний порядок обчислення процесуальних витрат.
5. Процесуальний порядок стягнення процесуальних витрат.

Теми рефератів для розгляду на практичному занятті

1. Порядок відшкодування витрат на правову допомогу підозрюваному, обвинуваченому.

2. Процесуальні витрати, пов'язані із залученням у кримінальне провадження спеціалістів та експертів.

3. Регламентация процесуальних строків за КПК України 2012 р.

II. ЗАДАЧІ ДОПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Задача 1. Під час судового слідства у кримінальній справі про злочин, передбачений ст. 125 КК України, була проведена судово-медична експертиза для визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень. В процесі подальшого розгляду справи потерпілий до видалення судді в нарадчу кімнату для постановлення вироку заявив, що ніяких претензій до підсудного не має і просить кримінальну справу закрити.

Після повернення з нарадчої кімнати суддя ухвалив вирок, яким затвердив угоду про примирення і звільнив винного від покарання з випробуванням.

Хто повинен відшкодувати судові витрати?

Задача 2. 10 грудня 2012 року о 20 год. 00 хв. Король звернувся до міліції з заявою про викрадення з його квартири грошей на суму 10 тис. гривень. Відповідно до ч.1 ст. 214 КПК України слідчий зобов'язаний не пізніше 24 годин після подання заяви внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування. Враховуючи цю вимогу закону, відомості були внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань 11 грудня 2012 року о 20 год. 50 хв.

Чи відбулося в даному випадку порушення норм кримінального процесуального законодавства?

Задача 3. 20 листопада 2012 року Пояркова звернулася до поліції з заявою про те, що коли вона поверталася з роботи до дому, незнайомі чоловіки вирвали у неї з рук сумочку з грошима та мобільним телефоном і зникли. 21 листопада 2012 року відомості про це кримінальне правопорушення були внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочато розслідування. Під час досудового

провадження було встановлено, що кримінальне правопорушення вчинено Пінчуком, якому 15 грудня 2012 року було оголошено про підозру.

Визначте дату закінчення строку досудового розслідування враховуючи вимоги ст. 219 КПК України.

Який порядок обчислення процесуальних строків, які визначаються місяцями?

Задача 4. 30 жовтня 2012 року Сидоренку було повідомлено, що він підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.4 ст.186 КК України (грабіж вчинений у великих розмірах). В даному кримінальному провадженні, враховуючи вимоги ст. 219 КПК України, 2 січня 2013 року прокурором був затверджений обвинувальний акт та направлений до суду.

Чи порушив слідчий визначений законом строк досудового розслідування, якщо врахувати, що 31 грудня 2012 року та 1 січня 2013 року - це неробочі дні?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Процесуальні строки - це встановлені законом або відповідно до нього прокурором, слідчим суддею або судом проміжки часу, у межах яких учасники кримінального провадження зобов'язані (мають право) приймати процесуальні рішення чи вчиняти процесуальні дії.

Законодавець визначає, що процесуальні рішення приймаються лише учасниками кримінального провадження - органами досудового розслідування, прокурором, слідчим суддею, судом (ч. 1 ст. 110 КПК), але не розкриває поняття процесуальних дій. Здійснювати процесуальні дії можуть усі учасники кримінального провадження, дотримуючись визначених законом процесуальних строків.

Будь-яка процесуальна дія або сукупність дій під час кримінального провадження мають бути виконані без невиправданої затримки і в будь-якому разі не пізніше граничного строку, визначеного відповідним положенням КПК.

Обчислення строків, встановлених у кримінальному процесі, здійснюється годинами, днями і місяцями. Строки можуть визначатись вказівкою на подію, коли, наприклад, це пов'язано з затриманням особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, застосуванням до особи відповідного заходу забезпечення кримінального провадження.

Коли обчислення строку передбачено годинами, то строк закінчується в останню хвилину останньої години. При обчисленні строку днями строк закінчується о двадцять четвертій годині останнього дня строку. Обчислення строків місяцями пов'язано з необхідністю звертати увагу на відповідне число останнього дня місяця, оскільки в тому разі, якщо закінчення строку припадає на той місяць, який не має відповідного числа, строк закінчується в останній день цього місяця. Якщо відповідну процесуальну дію належить вчинити в суді або органах досудового розслідування, то строк закінчується у встановлений час закінчення робочого дня в цих установах

Кримінальні процесуальні витрати - це передбачені кримінальним процесуальним законом витрати, пов'язані із здійсненням кримінального провадження, які відшкодовуються державою певним суб'єктам кримінального процесу і підлягають стягненню з осіб, визнаних винними у вчиненні злочину чи, в окремих випадках, зараховуються на рахунок держави.

Процесуальні витрати складаються з витрат на правову допомогу підозрюваного, обвинуваченого, представника потерпілого, цивільного позивача та цивільного відповідача, а також витрат, пов'язаних із прибуттям до місця досудового розслідування або судового розгляду підозрюваного, обвинуваченого, його захисника, представника потерпілого, із залученням потерпілих, свідків,

спеціалістів, перекладачів та експертів, із зберіганням і пересиланням речей і документів. Про ці витрати йдеться у статтях 120-123 КПК.

До процесуальних витрат не належать витрати держави на утримання органів досудового розслідування, прокуратур, судів, їх матеріально-технічне оснащення та експлуатацію службових приміщень, канцелярські, поштові та транспортні витрати, пов'язані з кримінальним провадженням.

Вид процесуальних витрат під час досудового розслідування та їх розмір повинен зазначатися у відповідних процесуальних документах. Так, відповідно до п. 8 ч. 2 ст. 291 КПК обвинувальний акт має містити відомості про розмір витрат на залучення експерта. Оскільки про інші витрати у цьому рішенні не йдеться, до обвинувального акта слід приєднувати довідку про вид та розмір процесуальних витрат.

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996р. № 254/96. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.
3. Конвенція про захист прав і основоположних свобод людини (04.11.1950). *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. С. 270.
4. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 46, № 11. Ст. 417, Ст. 51.
5. Про відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 01.12.1994 № 266/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 1. С. 2

6. Порядок оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 465 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2016 р. № 1048). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF>. (дата звернення: 13.02.2019).

7. Про затвердження Інструкції про порядок і розміри компенсації (відшкодування) витрат та виплати винагороди особам, що викликаються до органів досудового розслідування, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та виплати державним спеціалізованим установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 липня 1996 р. № 710. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/710-96-%D0%BF>. (дата звернення: 13.02.2019).

Спеціальна література

1. Дьомін Ю.М. Процесуальні витрати за новим КПК України. *Європейські перспективи*. 2012. № 3. ч. 3. С. 47-51.
2. Заїка С.О. Щодо порядку обчислення строків у кримінальному процесі. *Вісник Верховного Суду України*. 2004. № 1. С. 41-44.
3. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.
4. Кримінальне процесуальне право України: навч. посібник / Р.І. Благута, Ю.В. Гуцуляк, О.М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А.Я. Хитри, Р.М. Шехавцова. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 774 с.
5. Назаров В.В. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2013. 488 с.

6. Мацьків Г. Кримінально-процесуальні строки як гарантії прав і законних інтересів учасників процесу. *Підприємництво, госп-во і право*. 2005. № 10. С. 147-150.

7. Павлишин А.А. Підстави стягнення процесуальних витрат у кримінальному процесі України. *Вісник Львів. університету*. Серія юрид. 2003. Вип. 38. С. 552-557.

8. Прокопенко О.Б. Деякі питання забезпечення розумного строку розгляду справ судами загальної юрисдикції. *Проблеми законності*. 2010. Вип. 107. С. 183-196.

Тема 8. Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні

Практичне заняття 17.

Питання для обговорення:

1. Форми відшкодування (компенсації) шкоди у кримінальному провадженні.
2. Добровільне відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні.
3. Примусове відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні: цивільний позов у кримінальному провадженні; відшкодування шкоди за рахунок Державного бюджету України.
4. Відшкодування (компенсація) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю.

Теми рефератів для розгляду на практичному занятті

1. Порядок добровільного відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні.
2. Цивільний позов у кримінальному провадженні.
3. Відшкодування шкоди за рахунок Державного бюджету України.

4. Відшкодування (компенсація) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю.

II. ЗАДАЧІ ДОПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Задача 1. В результаті нанесення Мироненку тяжких тілесних ушкоджень двома невідомими особами він втратив зір. В ході досудового розслідування кримінального правопорушення не вдалося встановити осіб, які його вчинили.

Чи має право Мироненко на відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням? Якщо так, то хто повинен її відшкодувати та якими нормами це регламентовано?

Задача 2. 19-річний Туренко разом з 13-річним Єгоровим вчинили крадіжку автомобіля, що належав Завадському. Катаючись на викраденому автомобілі, вони, не впоравшись з керуванням, вдарилися в огорожу та пошкодили автомобіль на суму 25000 гривень. Від потерпілого Завадського надійшла позовна заява про відшкодування йому шкоди, завданої кримінальним правопорушенням.

Хто бути нести цивільну відповідальність за заподіяну шкоду?

Яким чином особа, якій заподіяно шкоду кримінальним правопорушенням, набуває статус цивільного позивача у кримінальному провадженні?

Задача 3. Керуючи автомобілем, що належав ремонтно-будівельному управлінню, Грабчук допустив перевищення швидкості і, не впоравшись з керуванням, виїхав на тротуар, де здійснив наїзд на підлітка. Протягом 23 днів потерпілий перебував на лікуванні в лікарні, потім, за рекомендацією лікарів, – у санаторії. Під час досудового провадження постало питання про відшкодування матеріальних витрат в розмірі 22000 гривень, пов'язаних з придбанням ліків, санаторним лікуванням, посиленням харчуванням потерпілого. Види витрат і їх розмір підтвержені відповідними довідками.

Яка шкода має бути відшкодована? Хто вправі пред'явити цивільний позов про відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням?

Хто буде нести цивільну відповідальність за шкоду, заподіяну кримінальним правопорушенням, яке вчинив Грабчук?

Задача 4. Назарук і Шевчук на вулиці напали на Гаврилова, забрали в нього мобільний телефон і, аби уникнути переслідування, побили його. Гаврилову були завдані середньої тяжкості тілесні ушкодження. Протягом 19 днів він знаходився в лікарні, 8 днів лікувався амбулаторно. Гаврилов заявив цивільний позов у якому вимагав відшкодувати йому різницю в заробітній платі у зв'язку з лікарняним, а також вартість мобільного телефону та пошкодженої куртки. Адміністрація лікарні, де перебував Гаврилов, пред'явила позов про відшкодування 10000 гривень, витрачених лікарнею на його лікування та харчування.

Оцініть ситуацію.

Яка шкода і кому має бути відшкодована?

Чи зобов'язаний цивільний позивач доказувати розмір завданої йому шкоди?

Задача 5. Якимов, який є потерпілим у кримінальному провадженні про порушення правил безпеки дорожнього руху (ч. 1 ст. 286 КК України), пред'явив цивільний позов. Він просив стягнути з винного різницю в заробітній платі, що виникла внаслідок його перебування на лікарняному, вартість придбаних ліків, а також 6000 гривень, які він мав отримати за виконання замовлення по виготовленню ювелірної прикраси.

Чи слід задовольнити вимоги Якімова, якщо так, то які саме?

Задача 6. Із роздягальні басейну Гунько викрав шкіряну куртку, що належала Семенову. Потерпілий, а також його батьки, допитані як свідки, заявили, що

заплатили за неї на речовому ринку 2460 гривень. Висновком товарознавчої експертизи вартість куртки була визначена в розмірі 1000 гривень.

Визначте характер і розмір завданої потерпілому шкоди в описаній ситуації.

Яке значення має правильне встановлення розміру шкоди? Яка сума підлягає відшкодуванню?

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Аналіз норм кримінального процесуального законодавства, зокрема гл. 9 КПК, дає змогу виділити такі *форми (способи) відшкодування (компенсації) шкоди у кримінальному провадженні*:

- 1) добровільне відшкодування (компенсації) шкоди (ч. 1 ст. 127 КПК);
- 2) стягнення судовим рішенням за результатами розгляду цивільного позову у кримінальному провадженні (ч. 2 ст. 127 КПК);
- 3) компенсація потерпілому шкоди державою за рахунок Державного бюджету України (ч. 3 ст. 127 КПК).

Окремо передбачена така форма, як відшкодування (компенсації) шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду у випадках та в порядку, передбаченому законом (ст. 130 КПК).

Сутність *добровільного відшкодування шкоди* при розслідуванні і розгляді кримінальної справи виражається у відновленні порушеного майнового становища потерпілого особою, яка вчинила злочин, його законним представником або іншою особою. Добровільне відшкодування заподіяної кримінальним правопорушенням шкоди можливе як самим підозрюваним, обвинуваченим, так і будь-якою фізичною чи юридичною особою на прохання підозрюваного чи обвинуваченого, або за наявності його згоди.

Цивільний позов у кримінальній справі - це вимога фізичної або юридичної особи, якій кримінальним правопорушенням або суспільно небезпечним діянням малолітньої, неосудної або обмежено осудної особи заподіяна майнова та/або моральна шкода, і яка пред'явила її у кримінальному провадженні до підозрюваного, обвинуваченого або осіб, які в силу закону несуть цивільну (майнову) відповідальність за спричинену шкоду.

За чинним КПК цивільний позов може бути пред'явлено до початку судового розгляду кримінальної справи. Таким чином, цивільний позов у кримінальній справі може бути пред'явлено лише на двох стадіях: під час досудового розслідування кримінального правопорушення, а також під час підготовчого судового засідання.

Наступним способом усунення негативних майнових наслідків кримінального правопорушення є *відшкодування завданої потерпілому шкоди за рахунок Державного бюджету України* (ч. 3 ст. 127 КПК). Цей спосіб відшкодування (компенсації) шкоди потерпілому реалізується лише у випадках та порядку, передбачених окремим законом. У діючій редакції указаної норми, як і в самому КПК України чи іншому законі, ні випадків, «передбачених законом», ні самого порядку відшкодування потерпілому шкоди за рахунок Державного бюджету України не передбачено.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

Джерела рекомендовані до теми

Нормативні акти

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996р. № 254/96. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.

3. Конвенція про захист прав і основоположних свобод людини (04.11.1950). *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. С. 270.

4. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 46, № 11. Ст. 417, Ст. 51.

5. Про відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 01.12.1994 № 266/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 1. С. 2.

6. Порядок оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 465 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2016 р. № 1048). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF>. (дата звернення: 13.02.2019).

7. Про затвердження Інструкції про порядок і розміри компенсації (відшкодування) витрат та виплати винагороди особам, що викликаються до органів досудового розслідування, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та виплати державним спеціалізованим установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 липня 1996 р. № 710. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/710-96-%D0%BF>. (дата звернення: 13.02.2019).

8. Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від

27.03.1992 № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-92>. (дата звернення: 13.02.2019).

9. Про відшкодування витрат на стаціонарне лікування особи, яка потерпіла від злочину, та судових витрат: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7.07.1995 № 11 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-95>. (дата звернення: 13.02.2019).

10. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.02.2003 р. № 2. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03>. (дата звернення: 13.02.2019).

11. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 р. № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>. (дата звернення: 13.02.2019).

Спеціальна література

1. Баранова Л.М, Сиротенко С.Є., Сірий М.І. Компенсація шкоди жертвам насильницьких злочинів в Україні (фахові аспекти). Київ: Наш час, 2006. 100 с.

2. Баулін Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності: монографія. Київ: Атіка, 2004. 296 с.

3. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.

4. Назаров В.В. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2013. 488 с.

5. Нор В.Т. Защита имущественных прав в уголовном судопроизводстве. Київ: Вища школа, 1989. 276 с.

6. Палиюк В.П. Возмещение морального (неимущественного) вреда: монографія. Изд. второе, испр. и доп. Київ: Право, 2000. 272 с.

7. Кримінальний процесуальний кодекс України: Наково-практичний коментар / Ю.П. Аленін, Л.І. Аркуша [і ін.]; відп. ред. С.В. Ківалов, С.М. Міщенко, В.Ю. Захарченко. Харків: Одіссей, 2013. 1104 с.

8. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково–практичний коментар; заг. ред. А.А. Гетьмана. Харків: Право, Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», Національна академія правових наук України, 2012. 681 с.

9. Миколенко О.М. Класифікація та правове закріплення процесуальних форм відшкодування шкоди у кримінальному провадженні. *Правова держава*. 2015. № 20. С. 146-151.

Тема 9. Фіксування кримінального провадження. Процесуальні рішення

Практичне заняття 18.

Питання для обговорення:

1. Форми фіксування кримінального провадження.
2. Застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження. Журнал судового засідання.
3. Реєстр матеріалів досудового розслідування (ЄРДР).
4. Поняття процесуальних рішень у кримінальному процесі.
5. Види процесуальних рішень.
6. Повідомлення.

Теми рефератів для розгляду на практичному занятті

1. Форми фіксування кримінального провадження.
2. Процесуальні рішення: поняття, види, властивості.
3. Повідомлення.
4. Судові рішення: поняття, види, властивості.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Фіксування кримінального провадження - складова і невід'ємна частина процесуальної діяльності, яка полягає у закріпленні доказової інформації, відображенні у протоколах, на технічних носіях інформації, у журналах судового засідання, постановах і ухвалах та інших процесуальних документах ходу і результатів слідчих та інших процесуальних дій і рішень, надаючи можливість перевірки і оцінки належності до справи, допустимості і достовірності доказів та законності процесуальних актів і виступаючи суттєвим гарантом правосуддя.

Процесуальні дії під час кримінального провадження можуть фіксуватися: у протоколі, на технічних носіях інформації, у висновку експерта, у журналі судового засідання, а процесуальні рішення - у постановах, клопотаннях, ухвалах, актах, вироках.

Теорія кримінального процесу, *процесуальні рішення* розглядає, як виражені у встановленій законом формі індивідуальні правозастосовні акти, в яких компетентні державні органи і посадові особи у відповідному порядку з метою вирішення завдань кримінального судочинства дають відповіді на питання, що виникають під час провадження і виражають владні волевиявлення щодо дій чи бездіяльності, які впливають із встановлених на момент прийняття рішень фактичних обставин провадження та приписів чинного законодавства.

Невиконання встановлених законом вимог до форми процесуальних рішень тягне за собою визнання їх недійсними, або призводить до їх скасування.

Натомість, законодавець у ст. 110 КПК України надає наступне визначення процесуального рішення: процесуальними рішеннями є всі рішення органів досудового розслідування, прокурора, слідчого судді, суду. З одного боку, використання саме терміну «процесуальне рішення», вважаємо позитивним моментом, з іншого, таке визначення є дуже неконкретним та не дає змоги сформулювати призначення, зміст та природу процесуальних рішень.

Джерела рекомендовані до теми

Нормативні акти

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996р. № 254/96. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88.
3. Конвенція про захист прав і основоположних свобод людини (04.11.1950). *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. С. 270.
4. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 46, № 11. Ст. 417, Ст. 51.
5. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст. 545.
6. Про затвердження Інструкції про порядок роботи з технічними засобами фіксування судового процесу (судового засідання): Наказ Державної судової адміністрації України від 20.09.2012. № 108. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0108750-12>. (дата звернення: 13.02.2019).

Спеціальна література

1. Вапнярчук В.В. Зразки кримінально-процесуальних документів: досудове провадження; за наук ред. Ю.М. Грошевого. Харків: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2006. 464 с.
2. Грошевий Ю.М. Правові властивості вироку – акту правосуддя // упоряд.: О.В. Капліна, В.І. Маринів. Харків: Право, 2011. 654 с.
3. Зеленецький В.С., Глинская Н.В. Теория и практика обоснования решений в уголовном процессе Украины. Харків: Страйд, 2006. 656 с.

4. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.
5. Назаров В.В. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2013. 488 с.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / За заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.
7. Кримінальне процесуальне право України: навч. посібник / Р.І. Благута, Ю.В. Гуцуляк, О.М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А.Я. Хитри, Р.М. Шехавцова. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 774 с.

Практичне заняття 19.

Контрольна робота за змістовим модулем 3 «Інші інститути кримінального процесу».

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ: ПОНЯТТЯ, ЗАВДАННЯ, УЧАСНИКИ, ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ ТА КІНЦЕВІ РІШЕННЯ СТАДІЇ

Тема 10. Загальні положення досудового розслідування

Практичне заняття 20.

Питання для обговорення:

1. Поняття, значення та завдання стадії досудового розслідування.
2. Форми досудового розслідування.

3. Початок досудового розслідування.
4. Строки досудового розслідування.
5. Повноваження слідчого.
6. Об'єднання і виділення матеріалів кримінального провадження.
7. Розгляд скарг та клопотань.
8. Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування.
9. Підслідність та її види.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має розуміти, що досудове розслідування –це стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі - ЄРДР) і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Досудове розслідування передуює провадженню в суді і покликане забезпечити його успішне проведення, однак його не можна розглядати тільки як стадію, провадження якої здійснюється до суду і для суду.

Здобувач має визначати особливості цієї стадії, що свідчать про її самостійний характер, зокрема, ця стадія:

1) має свої самостійні завдання, які впливають із загальних завдань кримінального провадження (ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК)), а саме: захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень,

охорона прав та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого досудового розслідування з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура;

2) чітко окреслені межі в системі кримінального процесу - з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань до винесення рішення, яким завершується провадження розслідування;

3) свій зміст та свою процесуальну форму;

4) характеризується колом суб'єктів, які беруть в ній участь;

5) характеризується колом специфічних рішень, що можуть бути прийняті після закінчення досудового розслідування: закриття кримінального провадження, звернення прокурора до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності, або звернення прокурора до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів виховного характеру або клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру.

Здобувач повинен розрізняти форми досудового розслідування у вигляді дізнання та досудового слідства.

Дізнання –це форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків (п. 4 ч. 1 ст. 3 КПК). При досудовому розслідуванні кримінальних проступків у встановлених законом випадках повноваження слідчого органу досудового розслідування можуть здійснюватися співробітниками інших підрозділів:

- органів внутрішніх справ;

- органів безпеки;

- органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства;
- органів державного бюро розслідувань.

Досудове слідство –це інша форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування злочинів (п. 6 ч. 1 ст. 3 КПК). Воно провадиться у всіх кримінальних провадженнях, за винятком проваджень щодо кримінальних проступків.

Таким чином, законодавець віддає перевагу в розслідуванні органам досудового слідства – слідчим, розслідування для яких –це основна форма діяльності. Досудове слідство провадиться слідчими органів внутрішніх справ, слідчими органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, слідчими органів безпеки. Серед суб'єктів права на розслідування кримінальних правопорушень слід назвати також керівника органу досудового розслідування, який має право брати участь у провадженні досудового розслідування та особисто провадити досудове розслідування, користуючись при цьому повноваженнями слідчого (ст. 39 КПК), і прокурора, який має право в необхідних випадках - особисто проводити слідчі (розшукові) та процесуальні дії в порядку, визначеному КПК.

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.96 р. Відомості Верховної Ради України 1996. № 30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 12.02.2019).
3. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43306. (дата звернення: 12.02.2019).
6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 2-3. Ст. 12.
7. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст. 379.
8. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2016. № 6. Ст. 55.
9. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2014. № 47. Ст. 2051.
10. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.
11. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 року. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.
12. Про затвердження Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України 28 березня 2019 року № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19>. (дата звернення: 2.04.2019).
13. Порядок оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 465. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF>. (дата звернення: 12.02.2019).

Спеціальна література:

1. Грошевий Ю.М. Роль суду в змагальному кримінальному процесі судочинства. Вибрані праці. Харків: Право, 2011. С. 430-439.

2. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.
3. Назаров В.В. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2013. 488 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар; за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.
5. Корсун В. Судовий контроль у досудових стадіях кримінального процесу. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 10. С. 193-195.
6. Туманянц А.Р. Слідчий суддя як суб'єкт реалізації судових функцій у досудовому провадженні. Форум права. 2011. № 2 . С. 896-901.
7. Лобойко Л.М., Банчук О.А. Кримінальний процес: навчальний посібник. Київ: Ваїте, 2014. 280 с.
8. Молдован А.В., Мельник С.М. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 367 с.

Тема 11. Слідчі (розшукові) дії

Практичне заняття 21.

Питання для обговорення:

1. Поняття, ознаки, види та система слідчих (розшукових) дій.
2. Підстави та вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій.
3. Допит. Особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи.
4. Пред'явлення для впізнання: поняття, різновиди (пред'явлення речей для впізнання, пред'явлення трупа для впізнання).
5. Обшук та процесуальний порядок його провадження.
6. Огляд та його різновиди.
7. Особливості огляду трупа. Огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією.

8. Слідчий експеримент.
9. Освідування особи.
10. Підстави проведення експертизи. Порядок залучення експерта.
11. Процесуальне оформлення слідчих (розшукових) дій.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має розуміти, що слідчі (розшукові) дії – це регламентовані кримінальним процесуальним законом процесуальні дії, які здійснюються уповноваженою особою і являють собою сукупність пошукових, пізнавальних і засвідчуючих операцій, направлених на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні.

За ч. 1 ст. 223 КПК слідчі (розшукові) дії є діями, спрямованими на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні. Таким чином, законодавець зробив спробу наблизити слідчі (розшукові) дії як один із основних способів збирання доказів, до процесу доказування у кримінальному провадженні, пов'язавши ці процесуальні категорії одним спільним завданням – отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів.

Здобувач має розбиратися у класифікації слідчих (розшукових) дій. Так, слідчі (розшукові) дії можна розділи на види за наступними критеріями:

1. В залежності від того, чи підлягають розголошенню відомості про сам факт проведення слідчої (розшукової) дії та методи проведення такої дії, вони поділяються на гласні слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії.

2. В залежності від обсягу предмета пошуку чи пізнання слідчі (розшукові) дії поділяються на основні та додаткові. Так, наприклад, перший допит свідка-очевидця вчинення кримінального правопорушення проводиться з метою з'ясування всього кола обставин, які мають значення для кримінального провадження. Така слідча (розшукова) дія буде основною. Коли в ході подальшого розслідування виникне необхідність з'ясування окремих обставин вчинення кримінального правопорушення, то такий допит того ж самого свідка-очевидця кримінального правопорушення буде додатковою слідчою (розшуковою) дією.

3. В залежності від кількості проведення однієї і тієї само слідчої дії в кримінальному провадженні, слідчі (розшукові) дії поділяються на первинні та повторні. Первинною буде така слідча (розшукова) дія, яка в конкретному кримінальному провадженні проводиться вперше. Проведення тієї ж само слідчої (розшукової) в конкретному кримінальному провадженні для з'ясування в повному обсязі предмета пошуку чи пізнання після проведення такої слідчої (розшукової) дії вперше, буде характеризувати цю слідчу (розшукову) дію як повторну, незалежно від кількості разів її проведення в конкретному кримінальному провадженні.

4. В залежності від визначення проміжку часу, в який та чи інша слідча (розшукова) дія повинна бути проведена, слідчі (розшукові) дії поділяються на невідкладні та такі, проведення яких може бути відкладено на інший період часу. Невідкладність як ознака даного виду слідчих (розшукових) дій може виникнути як на початковому етапі кримінального провадження, так і на наступних його етапах.

5. За рівнем обов'язковості проведення слідчої (розшукової) дії у конкретному кримінальному провадженні, слідчі (розшукові) дії поділяються на обов'язкові та необов'язкові. Обов'язковість проведення слідчої (розшукової) дії у конкретному кримінальному провадженні може визначити сам слідчий. Крім того, обов'язковість проведення слідчої (розшукової) дії може впливати із прямої вказівки в законі, визначатись вказівками прокурора чи керівника органу досудового розслідування. Обов'язковість проведення слідчої (розшукової) дії

може також впливати із клопотання підозрюваного чи його захисника, а також інших осіб. До необов'язкових можна віднести такі слідчі (розшукові) дії, не проведення яких у конкретному кримінальному провадженні не зможе вплинути на всебічність, повноту та неупередженість досудового розслідування та судового розгляду. Необов'язковість слідчої (розшукової) дії може визначатись і межами доказування у конкретному кримінальному провадженні.

6. В залежності від способу одержання інформації слідчі (розшукові) дії поділяються на вербальні, невербальні, змішані. До вербальних відносяться такі слідчі (розшукові) дії, в результаті проведення яких одержується інформація зі слів осіб, наприклад, у процесі допиту. До невербальних відносяться такі слідчі (розшукові) дії, в результаті проведення яких слідчий, спрокурор самостійно отримує інформацію, що знаходиться на об'єктах матеріального світу. До таких слідчих (розшукових) дій відносимо огляд, обшук, освідування. До змішаних відносяться такі слідчі (розшукові) дії, в результаті проведення яких інформація отримується як зі слів осіб, так і така, що знаходиться на об'єктах матеріального світу. Прикладом таких слідчих (розшукових) дій може виступати пред'явлення для впізнання, слідчий експеримент.

Здобувач має розкрити особливості проведення кожної слідчої (розшукової) дії. Наприклад, допит (ст. 224 КПК) – це слідча (розшукова) дія, яка проводиться уповноваженою особою у встановленому законом порядку і направлена на отримання в усній або письмовій формі від свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого, експерта відомостей щодо відомих їм обставин у кримінальному провадженні, що мають значення для цього кримінального провадження.

Пред'явлення для впізнання – це самостійна слідча (розшукова) дія, яка проводиться уповноваженою особою у визначеному законом порядку і полягає у пред'явленні свідку, потерпілому, підозрюваному або обвинуваченому об'єкта впізнання з метою встановлення тотожності, подібності або відмінності певного

об'єкта з тим об'єктом, який свідок, потерпілий, підозрюваний або обвинувачений спостерігав при певних обставинах раніше.

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.96 р. Відомості Верховної Ради України 1996. № 30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 12.02.2019).
3. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43306. (дата звернення: 12.02.2019).
6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 2-3. Ст. 12.
7. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст. 379.
8. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2016. № 6. Ст. 55.
9. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2014. № 47. Ст. 2051.
10. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.
11. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 року. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.

12. Про затвердження Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України 28 березня 2019 року № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19>. (дата звернення: 2.04.2019).

13. Порядок оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 465. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF>. (дата звернення: 12.02.2019).

Спеціальна література:

1. Грошевий Ю.М. Роль суду в змагальному кримінальному процесі судочинства. Вибрані праці. Харків: Право, 2011. С. 430-439.
2. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.
3. Назаров В.В. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2013. 488 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар; за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.
5. Корсун В. Судовий контроль у досудових стадіях кримінального процесу. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 10. С. 193-195.
6. Туманянц А.Р. Слідчий суддя як суб'єкт реалізації судових функцій у досудовому провадженні. Форум права. 2011. № 2 . С. 896-901.
7. Лобойко Л.М., Банчук О.А. Кримінальний процес: навчальний посібник. Київ: Ваіте, 2014. 280 с.

8. Молдован А.В., Мельник С.М. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 367 с.

Тема 12. Негласні слідчі (розшукові) дії

Практичне заняття 22.

Питання для обговорення:

1. Поняття, види та основні риси негласних слідчих (розшукових) дій.
2. Підстави та процесуальний порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
3. Суб'єкти, уповноважені на проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
4. Використання конфіденційного співробітника.
5. Фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій.
6. Вимоги до постанови слідчого, прокурора про проведення негласних слідчих (розшукових) дій.
7. Характеристика окремих негласних слідчих (розшукових) дій.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має розуміти, що негласні слідчі (розшукові) дії – це різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК.

Здобувачу важливо провести класифікацію негласних слідчих (розшукових) дій, які умовно можна поділити на дві категорії:

1) втручання у приватне спілкування – це аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК України), накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК України), огляд і виїмка кореспонденції (ст. 262 КПК України), зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК України), зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК України).

2) інші види негласних слідчих (розшукових) дій – це обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України), установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268 КПК України), спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269 КПК України), моніторинг банківських рахунків (ст. 269¹ КПК України), аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270 КПК України), контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК України), виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272 КПК України), негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК України).

Здобувач повинен вміти охарактеризувати окремі види слідчих розшукових дій, наприклад:

- аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК України), який полягає в негласній (без відома особи) фіксації та обробці із використанням технічних засобів розмови цієї особи або інших звуків, рухів, дій, пов'язаних з її діяльністю або місцем перебування тощо.

- накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК України), який полягає в забороні установам зв'язку та фінансовим установам вручення кореспонденції адресату без відповідної вказівки слідчого, прокурора.

- огляд і виїмка кореспонденції (ст. 262 КПК України), яка полягає в негласному відкритті й огляді затриманої кореспонденції, на яку накладено арешт, її виїмці або знятті копії чи отриманні зразків, нанесенні на виявлені речі і документи спеціальних позначок, обладнанні їх технічними засобами контролю,

заміні речей і речовин, що становлять загрозу для оточуючих чи заборонені у вільному обігу, на їх безпечні аналоги.

- зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, яке полягає в негласному проведенні із застосуванням відповідних технічних засобів спостереження, відбору та фіксації змісту інформації, яка передається особою, а також одержанні, перетворенні і фіксації різних видів сигналів, що передаються каналами зв'язку (знаки, сигнали, письмовий текст, зображення, звуки, повідомлення будь-якого виду).

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.96 р. Відомості Верховної Ради України 1996. № 30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 12.02.2019).
3. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43306. (дата звернення: 12.02.2019).
6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 2-3. Ст. 12.
7. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст. 379.
8. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2016. № 6. Ст. 55.

9. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2014. № 47. Ст. 2051.
10. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.
11. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 року. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.
12. Про затвердження Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України 28 березня 2019 року № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19>. (дата звернення: 2.04.2019).
13. Порядок оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 465. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF>. (дата звернення: 12.02.2019).

Спеціальна література:

1. Грошевий Ю.М. Роль суду в змагальному кримінальному процесі судочинства. Вибрані праці. Харків: Право, 2011. С. 430-439.
2. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.
3. Назаров В.В. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2013. 488 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар; за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.

5. Корсун В. Судовий контроль у досудових стадіях кримінального процесу. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 10. С. 193-195.
6. Туманянц А.Р. Слідчий суддя як суб'єкт реалізації судових функцій у досудовому провадженні. Форум права. 2011. № 2 . С. 896-901.
7. Лобойко Л.М., Банчук О.А. Кримінальний процес: навчальний посібник. Київ: Ваіте, 2014. 280 с.
8. Молдован А.В., Мельник С.М. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 367 с.

Тема 13. Повідомлення про підозру. Зупинення та закінчення досудового розслідування

Практичне заняття 23.

Питання для обговорення:

1. Поняття, підстави та значення повідомлення особи про підозру.
2. Випадки повідомлення про підозру.
3. Зміст та форма письмового повідомлення особи про підозру.
4. Процесуальний порядок повідомлення особи про підозру.
5. Зміна повідомлення про підозру.
6. Допит підозрюваного.
7. Поняття, підстави та порядок зупинення досудового розслідування.
8. Розшук підозрюваного.
9. Відновлення досудового розслідування.
10. Форми закінчення досудового розслідування.
11. Закриття кримінального провадження.
12. Звільнення особи від кримінальної відповідальності.
13. Звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач повинен розуміти, що повідомлення про підозру займає особливе місце в структурі досудового розслідування. Воно підводить підсумок проведеної до того часу роботи, зібраним доказам, у більшості визначає подальше спрямування кримінального провадження і є початковим моментом притягнення до кримінальної відповідальності. Даний акт означає появу в кримінальному судочинстві нового учасника процесу – підозрюваного. Підозрюваний є центральною фігурою у кримінальному процесі, навколо якої концентруються процесуальні дії органів досудового розслідування, прокурора, суду та інших учасників процесу.

Відповідно до цього здобувач повинен визначати повідомлення особи про підозру як одне із важливих процесуальних рішень, яке приймає прокурор або слідчий за погодженням з прокурором до закінчення розслідування у кримінальному провадженні. В ньому на основі доказів, зібраних у ході проведення досудового розслідування, конкретна особа набуває статусу підозрюваного.

Здобувач повинен знати, що повідомлення про підозру обов'язково здійснюється у наступних випадках:

1) у разі затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення;

Це положення КПК означає що уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі, лише у випадках:

а) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення;

б) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі

потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин.

Особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою. Строк затримання особи без ухвали слідчого судді, суду не може перевищувати сімдесяти двох годин з моменту затримання. Затримана без ухвали слідчого судді, суду особа не пізніше шістдесяти годин з моменту затримання повинна бути звільнена або доставлена до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу.

2) у разі обрання до особи одного з передбачених КПК запобіжних заходів;

Запобіжними заходами є:

- 1) особисте зобов'язання;
- 2) особиста порука;
- 3) застава;
- 4) домашній арешт;
- 5) тримання під вартою.

Тимчасовим запобіжним заходом є затримання особи.

Запобіжні заходи застосовуються: під час досудового розслідування – слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором, або за клопотанням прокурора, а під час судового провадження - судом за клопотанням прокурора.

3) у разі наявності достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення.

Здобувач має знати, що під достатніми доказами відносно акту повідомлення особи про підозру слід розуміти достовірні відомості, зібрані, перевірені і оцінені слідчим у встановленому законом порядку, які в своїй сукупності приводять до єдиного висновку на даний момент розслідування про те, що конкретна особа вчинила кримінальне правопорушення, яке передбачене КК України, і не підлягає

звільненню від відповідальності за нього.

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.96 р. Відомості Верховної Ради України 1996. № 30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 12.02.2019).
3. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43306. (дата звернення: 12.02.2019).
6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 2-3. Ст. 12.
7. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст. 379.
8. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2016. № 6. Ст. 55.
9. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2014. № 47. Ст. 2051.
10. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.
11. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 року. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.

12. Про затвердження Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України 28 березня 2019 року № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19>. (дата звернення: 2.04.2019).

13. Порядок оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 465. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF>. (дата звернення: 12.02.2019).

Спеціальна література:

1. Грошевий Ю.М. Роль суду в змагальному кримінальному процесі судочинства. Вибрані праці. Харків: Право, 2011. С. 430-439.
2. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.
3. Назаров В.В. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2013. 488 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар; за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.
5. Корсун В. Судовий контроль у досудових стадіях кримінального процесу. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 10. С. 193-195.
6. Туманянц А.Р. Слідчий суддя як суб'єкт реалізації судових функцій у досудовому провадженні. Форум права. 2011. № 2 . С. 896-901.
7. Лобойко Л.М., Банчук О.А. Кримінальний процес: навчальний посібник. Київ: Ваіте, 2014. 280 с.

8. Молдован А.В., Мельник С.М. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 367 с.

Тема 14. Особливості досудового розслідування кримінальних проступків

Практичне заняття 24.

Питання для обговорення:

1. Поняття та види кримінальних проступків.
2. Загальні положення досудового розслідування кримінальних проступків.
3. Органи та посадові особи, які проводять досудове розслідування кримінальних проступків.
4. Запобіжні заходи, які застосовуються під час досудового розслідування кримінальних проступків.
5. Слідчі (розшукові) дії, які застосовуються під час досудового розслідування кримінальних проступків.
6. Особливості закінчення досудового розслідування кримінальних проступків.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач повинен знати особливості досудового розслідування кримінальних проступків (дізнання), які полягають у наступному:

- не допускається застосування запобіжних заходів у вигляді домашнього арешту, застави або тримання під вартою (ст. 299 КПК);
- не проводяться негласні слідчі (розшукові) дії (ст. 300 КПК);

- строк дізнання - до 1 місяця, а в разі складності провадження може бути продовжений до 2 місяців (п. 1 ч. 1 ст. 19, ч. 1 ст. 294 КПК).

Відповідно до цього здобувач має розуміти, що слідчий зобов'язаний у найкоротший строк, але не пізніше двадцяти п'яти днів після повідомлення особі про підозру, подати на затвердження прокурору один з зазначених процесуальних документів:

- 1) проект рішення про закриття кримінального провадження;
- 2) проект клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності;
- 3) обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру або клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру;
- 4) клопотання про продовження строку досудового розслідування з підстав, передбачених КПК.

У разі необхідності прокурор має право самостійно оформити вищезазначені процесуальні документи.

Також здобувач має знати, що прокурор зобов'язаний до спливу тридцятиденного терміну після повідомлення особі про підозру здійснити одну з зазначених дій:

- 1) прийняти рішення про закриття кримінального провадження;
- 2) звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності;
- 3) звернутися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру;
- 4) подати клопотання про продовження строку досудового розслідування з підстав, передбачених КПК.

Встановивши під час досудового розслідування, що підозрюваний беззаперечно визнав свою винуватість, не оспорує встановлені досудовим розслідуванням обставини і згоден з розглядом обвинувального акта за його

відсутності, а потерпілий не заперечує проти такого розгляду, прокурор має право надіслати до суду обвинувальний акт, в якому зазначає клопотання про його розгляд у спрощеному порядку без проведення судового розгляду в судовому засіданні. Слідчий, прокурор зобов'язаний впевнитися у добровільності згоди підозрюваного та потерпілого на розгляд обвинувального акта у спрощеному провадженні.

Здобувач повинен розуміти, щодо обвинувального акта з клопотанням про його розгляд у спрощеному провадженні повинні бути додані:

- 1) письмова заява підозрюваного, складена в присутності захисника, щодо беззаперечного визнання своєї винуватості, згоди із встановленими досудовим розслідуванням обставинами, ознайомлення з обмеженням права апеляційного оскарження та згоди з розглядом обвинувального акта у спрощеному провадженні;
- 2) письмова заява потерпілого щодо згоди із встановленими досудовим розслідуванням обставинами, ознайомлення з обмеженням права апеляційного оскарження та згоди з розглядом обвинувального акта у спрощеному провадженні;
- 3) матеріали досудового розслідування, у тому числі документи, які засвідчують беззаперечне визнання підозрюваним своєї винуватості.

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.96 р. Відомості Верховної Ради України 1996. № 30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 12.02.2019).
3. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43306. (дата звернення: 12.02.2019).
6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 2-3. Ст. 12.
7. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст. 379.
8. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2016. № 6. Ст. 55.
9. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2014. № 47. Ст. 2051.
10. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.
11. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 року. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.
12. Про затвердження Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України 28 березня 2019 року № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19>. (дата звернення: 2.04.2019).
13. Порядок оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 465. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF>. (дата звернення: 12.02.2019).

Спеціальна література:

1. Грошевий Ю.М. Роль суду в змагальному кримінальному процесі судочинства. Вибрані праці. Харків: Право, 2011. С. 430-439.

2. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.
3. Назаров В.В. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2013. 488 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар; за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.
5. Корсун В. Судовий контроль у досудових стадіях кримінального процесу. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 10. С. 193-195.
6. Туманянц А.Р. Слідчий суддя як суб'єкт реалізації судових функцій у досудовому провадженні. Форум права. 2011. № 2 . С. 896-901.
7. Лобойко Л.М., Банчук О.А. Кримінальний процес: навчальний посібник. Київ: Ваїте, 2014. 280 с.
8. Молдован А.В., Мельник С.М. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 367 с.

Тема 15. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування

Практичне заняття 25.

Питання для обговорення:

1. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування (ст. ст. 303-308 КПК України).
2. Оскарження недотримання розумних строків (ст. 308 КПК України).
3. Оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування (ст. ст. 309- 310 КПК України).
4. Оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора (ст. ст.

311-313 КПК України).

5. Строки подання скарг, правові наслідки подання скарг, порядок розгляду скарг та рішення, які приймаються за результатами розгляду скарг.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач повинен знати, що положеннями ст. 24 КПК передбачено, що кожному гарантується право на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності суду, слідчого судді, прокурора, слідчого в порядку, передбаченому КПК. Окрім того, гарантується право на перегляд вироку, ухвали суду, що стосується прав, свобод чи інтересів особи, судом вищого рівня в порядку, передбаченому КПК, незалежно від того, чи брала така особа участь у судовому розгляді. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності суду, слідчого судді, прокурора, слідчого є одним із засобів забезпечення досягнення завдань кримінального судочинства й охорони прав і законних інтересів суб'єктів, які беруть у ньому участь.

Здобувачу варто проаналізувати зміст поняття «оскарження» – це врегульована кримінально-процесуальним законодавством діяльність учасників кримінального процесу з подання, прийому, реєстрації, розгляду та вирішення скарги щодо порушення прав, свобод та законних інтересів осіб шляхом прийняття рішення, здійснення дій або допущення бездіяльності посадовими особами, які ведуть процес. Під процедурою оскарження в праві розуміється офіційно встановлений порядок дій при формуванні матеріалів. Розглядаючи теоретичні положення процедури, зазначимо, що вона є системою контролю, що включає: досягнення конкретного результату; порядок реалізації правовідносин, що

знаходяться в певній динаміці.

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування, прокурора та слідчого судді під час досудового розслідування здійснюється шляхом подачі скарги до відповідних органів.

Здобувач повинен вміти визначити предмет оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування, яким є:

- 1) процесуальні рішення;
- 2) дії;
- 3) бездіяльність.

Здобувач повинен розуміти, що відповідно до глави 26 «Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування» КПК існують такі процедури оскарження:

- 1) оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого або прокурора (ст. 303-307 КПК);
- 2) оскарження недотримання розумних строків (ст. 308 КПК);
- 3) оскарження ухвал слідчого судді (ст. 309-310 КПК);
- 4) оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора (ст. 311-313 КПК).

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.96 р. Відомості Верховної Ради України 1996. № 30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 12.02.2019).
3. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.

4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43306. (дата звернення: 12.02.2019).
6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 2-3. Ст. 12.
7. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст. 379.
8. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2016. № 6. Ст. 55.
9. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2014. № 47. Ст. 2051.
10. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.
11. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 року. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.
12. Про затвердження Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України 28 березня 2019 року № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19>. (дата звернення: 2.04.2019).
13. Порядок оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 465. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF>. (дата звернення: 12.02.2019).

Спеціальна література:

1. Грошевий Ю.М. Роль суду в змагальному кримінальному процесі судочинства. Вибрані праці. Харків: Право, 2011. С. 430-439.
2. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.
3. Назаров В.В. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2013. 488 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар; за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.С. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.
5. Корсун В. Судовий контроль у досудових стадіях кримінального процесу. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 10. С. 193-195.
6. Туманянц А.Р. Слідчий суддя як суб'єкт реалізації судових функцій у досудовому провадженні. Форум права. 2011. № 2 . С. 896-901.
7. Лобойко Л.М., Банчук О.А. Кримінальний процес: навчальний посібник. Київ: Ваіте, 2014. 280 с.
8. Молдован А.В., Мельник С.М. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 367 с.

Практичне заняття 26.

Контрольна робота за змістовим модулем 4

«Досудове розслідування: поняття, завдання, учасники, процесуальні дії та кінцеві рішення стадії»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. СУДОВІ СТАДІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ. ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ.

Тема 16. Підготовче провадження

Практичне заняття 27.

Питання для обговорення:

1. Підсудність: поняття та види.
2. Поняття і значення стадії підготовчого провадження.
3. Процесуальний порядок підготовчого провадження.
4. Рішення, які приймаються за результатами підготовчого провадження.
5. Дії суду, пов'язані з підготовкою до судового розгляду.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач повинен розуміти, що підсудність у кримінальному провадженні – це сукупність специфічних характеристик кримінального провадження, яка визначає певний судовий орган, на який покладається обов'язок розгляду даного провадження у першій інстанції.

Здобувач має розрізняти такі види підсудності: територіальна (ч.1 ст.32 КПК), персональна (ч.2 ст.32 КПК), інстанційна (ст.33 КПК) та за зв'язком проваджень (ст.217, 334 КПК):

Здобувач має знати, що територіальна підсудність визначається місцем скоєння кримінального правопорушення. Кримінальне провадження здійснює суд, у межах територіальної юрисдикції якого вчинено кримінальне правопорушення. У разі коли було вчинено кілька кримінальних правопорушень, кримінальне провадження здійснює суд, у межах територіальної юрисдикції якого вчинено більш тяжке правопорушення, а якщо вони були однаковими за тяжкістю - суд, у межах територіальної юрисдикції якого вчинено останнє у часі кримінальне

правопорушення. Якщо місце вчинення кримінального правопорушення встановити неможливо, то кримінальне провадження здійснюється судом, у межах територіальної юрисдикції якого закінчено досудове розслідування.

Здобувач повинен аналізувати зміст персональної підсудності, яка визначається суб'єктом скоєння кримінального правопорушення та обумовлена особливим правовим статусом суддів та застосовується з метою забезпечення неупередженого судового розгляду кримінального провадження відносно суддів. Кримінальне провадження по обвинуваченню судді у вчиненні кримінального правопорушення не може здійснюватися тим судом, у якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді. У випадку, якщо відповідно до територіальної підсудності кримінальне провадження стосовно судді має здійснюватися тим судом, у якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді, кримінальне провадження здійснює суд, що найбільш територіально наближений до суду, в якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді.

Здобувач має орієнтуватися у інстанційній підсудності, яка визначається процесуальною стадією судового розгляду кримінального провадження. Кримінальне провадження у першій інстанції здійснюють місцеві (районні, районні у містах, міські, міськрайонні) суди. Кримінальне провадження у апеляційній інстанції здійснюють Апеляційний суд Автономної Республіки Крим, апеляційні суди областей, міст Києва і Севастополя. Кримінальне провадження у касаційній інстанції здійснює Верховний суд.

Також здобувач має вміти характеризувати підсудність за зв'язком проваджень, яка визначається необхідністю об'єднання декількох проваджень. Згідно ч.1 ст.217 КПК у випадках необхідності в одному провадженні можуть бути об'єднані досудові розслідування щодо декількох осіб, підозрюваних у вчиненні одного кримінального правопорушення, або щодо однієї особи, підозрюваної у вчиненні кількох кримінальних правопорушень. Відповідно до ст.334 КПК судові провадження можуть бути об'єднані в одне провадження або виділені в окреме

провадження ухвалою суду, на розгляді якого вони перебувають.

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.96 р. Відомості Верховної Ради України 1996. № 30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 12.02.2019).
3. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43306. (дата звернення: 12.02.2019).
6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 2-3. Ст. 12.
7. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст. 379.
8. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2016. № 6. Ст. 55.
9. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2014. № 47. Ст. 2051.
10. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.
11. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 року. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.

12. Про затвердження Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України 28 березня 2019 року № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19>. (дата звернення: 2.04.2019).

13. Порядок оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України

від 17 вересня 2014 р. № 465. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF>. (дата звернення: 12.02.2019).

Спеціальна література:

1. Грошевий Ю.М. Роль суду в змагальному кримінальному процесі судочинства. Вибрані праці. Харків: Право, 2011. С. 430-439.

2. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.

3. Назаров В.В. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2013. 488 с.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар; за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.

5. Корсун В. Судовий контроль у досудових стадіях кримінального процесу. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 10. С. 193-195.

6. Туманянц А.Р. Слідчий суддя як суб'єкт реалізації судових функцій у досудовому провадженні. Форум права. 2011. № 2. С. 896-901.

7. Лобойко Л.М., Банчук О.А. Кримінальний процес: навчальний посібник. Київ: Ваіте, 2014. 280 с.

8. Молдован А.В., Мельник С.М. Кримінальний процес України: навчальний

посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 367 с.

Тема 17. Судовий розгляд. Судові рішення

Практичне заняття 28.

Питання для обговорення:

1. Судовий розгляд, як стадія кримінального процесу, її структурні етапи (частини).
2. Строки і загальний порядок судового розгляду.
3. Незмінність складу суду, головуєчий у судовому засіданні.
4. Безперервність судового розгляду.
5. Безпосередність дослідження показань, речей і документів.
6. Учасники судового провадження.
7. Наслідки неприбуття учасників судового розгляду.
8. Заходи до порушників порядку судового засідання.
9. Порядок обрання, скасування або зміна запобіжного заходу в суді.
10. Проведення експертизи, слідчих (розшукових) дій та застосування заходів забезпечення кримінального провадження в суді.
11. Об'єднання і виділення матеріалів кримінального провадження.
12. Зупинення судового провадження.
13. Проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження.
14. Поняття та види та властивості судових рішень.
15. Зміст ухвали.
16. Види та зміст вироків. Окрема думка судді.
17. Порядок проголошення та роз'яснення судового рішення.
18. Звільнення обвинуваченого з-під варти.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення

проблемних ситуацій за темою.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має розуміти, що судові рішення, у якому суд вирішує обвинувачення по суті, викладається у формі вироку. Судове рішення, у якому суд вирішує інші питання, викладається у формі ухвали.

Здобувач повинен виділяти ознаки судового рішення, яке повинно бути законним, обґрунтованим і вмотивованим. Законним є рішення, ухвалене компетентним судом згідно з нормами матеріального права з дотриманням вимог щодо кримінального провадження, передбачених цим Кодексом. Обґрунтованим є рішення, ухвалене судом на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджені доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом відповідно до статті 94 КПК. Вмотивованим є рішення, в якому наведені належні і достатні мотиви та підстави його ухвалення.

Здобувач має розуміти, що виправдувальний вирок ухвалюється у разі, якщо не доведено, що:

- 1) вчинено кримінальне правопорушення, в якому обвинувачується особа;
- 2) це кримінальне правопорушення вчинене обвинуваченим;
- 3) в діянні обвинуваченого є склад кримінального правопорушення.
- 4) встановлена відсутність події кримінального правопорушення;
- 5) встановлена відсутність в діянні складу кримінального правопорушення.

Здобувач повинен знати, що обвинувальний вирок ухвалюється у разі, якщо обвинувачений визнається винуватим у вчиненні кримінального правопорушення. Суд ухвалює обвинувальний вирок з:

- призначенням покарання;
- звільненням від покарання у випадках, передбачених законом України про кримінальну відповідальність;

- застосуванням інших заходів, передбачених законом України про кримінальну відповідальність.

Також здобувачу варто розуміти, що обвинувальний вирок не може ґрунтуватися на припущеннях і ухвалюється лише за умови доведення у ході судового розгляду винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення.

Здобувач має вміти визначати структуру вироку суду, який складається зі вступної, мотивувальної та резолютивної частин. Наприклад, у мотивувальній частині вироку зазначається: формулювання обвинувачення, визнаного судом доведеним, з зазначенням місця, часу, способу вчинення та наслідків кримінального правопорушення, форми вини і мотивів кримінального правопорушення; статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, що передбачає відповідальність за кримінальне правопорушення, винним у вчиненні якого визнається обвинувачений; докази на підтвердження встановлених судом обставин, а також мотиви неврахування окремих доказів; мотиви зміни обвинувачення, підстави визнання частини обвинувачення необґрунтованою, якщо судом приймалися такі рішення; обставини, які пом'якшують або обтяжують покарання тощо.

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.96 р. Відомості Верховної Ради України 1996. № 30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 12.02.2019).
3. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43306. (дата звернення: 12.02.2019).
6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 2-3. Ст. 12.
7. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст. 379.
8. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2016. № 6. Ст. 55.
9. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2014. № 47. Ст. 2051.
10. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.
11. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 року. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.
12. Про затвердження Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України 28 березня 2019 року № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19>. (дата звернення: 2.04.2019).
13. Порядок оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 465. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF>. (дата звернення: 12.02.2019).

Спеціальна література:

1. Грошевий Ю.М. Роль суду в змагальному кримінальному процесі судочинства. Вибрані праці. Харків: Право, 2011. С. 430-439.

2. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.
3. Назаров В.В. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2013. 488 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар; за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.
5. Корсун В. Судовий контроль у досудових стадіях кримінального процесу. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 10. С. 193-195.
6. Туманянц А.Р. Слідчий суддя як суб'єкт реалізації судових функцій у досудовому провадженні. Форум права. 2011. № 2 . С. 896-901.
7. Лобойко Л.М., Банчук О.А. Кримінальний процес: навчальний посібник. Київ: Ваіте, 2014. 280 с.
8. Молдован А.В., Мельник С.М. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 367 с.

Тема 18. Особливі порядки провадження в суді першої інстанції

Практичне заняття 29.

Питання для обговорення:

1. Спрошене провадження щодо кримінальних проступків.
2. Загальні положення спрощеного провадження щодо кримінальних проступків.
3. Розгляд обвинувального акта у спрощеному провадженні.
4. Провадження в суді присяжних.
5. Порядок провадження в суді присяжних.
6. Виклик присяжних.
7. Права і обов'язки присяжного.

8. Відбір присяжних у суді.

9. Порядок наради і голосування в суді присяжних.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має знати, що головною метою спрощеного провадження у кримінальному процесі є економія матеріальних затрат держави, часових затрат суду та учасників кримінального провадження. Зазначений вид провадження спрямований на підвищення оперативності розгляду кримінальних справ за рахунок скорочення терміну розгляду окремого обвинувального акта до п'яти днів. Така оперативність розгляду суттєво наближує учасників кримінального провадження до його завершальної стадії і, відповідно, скорочує терміни захисту порушених прав громадян та момент настання виховного впливу на суб'єкта кримінального проступку.

Здобувач має вивчити правову регламентацію розгляду обвинувального акта у спрощеному провадженні, що передбачено ст. 382 та 302 КПК України. Законодавець передбачив два шляхи розгляду обвинувального акту щодо кримінального проступку.

Статтями 381 КПК та 382 КПК України передбачено, що суд має право призначити розгляд у судовому засіданні обвинувального акта щодо вчинення кримінального проступку та викликати для участі в ньому учасників кримінального провадження, якщо визнає це за необхідне або суд розглядає обвинувальний акт щодо вчинення кримінального проступку без проведення судового розгляду в судовому засіданні за відсутності учасників судового провадження, якщо обвинувачений не оспорує встановлені під час дізнання обставини і згоден з

розглядом обвинувального акта.

Необхідність такого судового рішення повинна обумовлюватися особливостями конкретного провадження. Приймаючи рішення про необхідність розгляду обвинувального акта з проведеннями судового розгляду в судовому засіданні та за присутності учасників кримінального провадження, суд має виходити з того, чи можливе винесення законного, обґрунтованого та вмотивованого судового рішення без судового розгляду та присутності учасників кримінального провадження.

Здобувач повинен розуміти, що підставою для розгляду обвинувального акта щодо вчинення кримінального проступку у спрощеному провадженні є встановлення прокурором під час досудового розслідування, що підозрюваний беззаперечно визнав свою винуватість, не оспорує встановлені досудовим розслідуванням обставини і згоден з розглядом обвинувального акта за його відсутності, а потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, не заперечують проти такого розгляду, прокурор має право надіслати до суду обвинувальний акт, в якому зазначає клопотання про його розгляд у спрощеному порядку без проведення судового розгляду в судовому засіданні.

За відсутності хоча б однієї з умов, передбачених ст. 302 КПК України обвинувальний акт не може бути розглянутий у спрощеному провадженні, а саме:

- підозрюваний беззаперечно визнав свою винуватість;
- не оспорує встановлені досудовим розслідуванням обставини;
- згоден з розглядом обвинувального акта за його відсутності;
- потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, не заперечують проти такого розгляду.

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.96 р. Відомості Верховної Ради України 1996. № 30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 12.02.2019).
3. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43306. (дата звернення: 12.02.2019).
6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 2-3. Ст. 12.
7. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст. 379.
8. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2016. № 6. Ст. 55.
9. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2014. № 47. Ст. 2051.
10. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.
11. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 року. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.
12. Про затвердження Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України 28 березня 2019 року № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19>. (дата звернення: 2.04.2019).

13. Порядок оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України

від 17 вересня 2014 р. № 465. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF>. (дата звернення: 12.02.2019).

Спеціальна література:

1. Грошевий Ю.М. Роль суду в змагальному кримінальному процесі судочинства. Вибрані праці. Харків: Право, 2011. С. 430-439.
2. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.
3. Назаров В.В. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2013. 488 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар; за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.
5. Корсун В. Судовий контроль у досудових стадіях кримінального процесу. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 10. С. 193-195.
6. Туманянц А.Р. Слідчий суддя як суб'єкт реалізації судових функцій у досудовому провадженні. Форум права. 2011. № 2 . С. 896-901.
7. Лобойко Л.М., Банчук О.А. Кримінальний процес: навчальний посібник. Київ: Ваіте, 2014. 280 с.
8. Молдован А.В., Мельник С.М. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 367 с.

Тема 19. Форми перегляду судових рішень

Практичне заняття 30.

Питання для обговорення:

1. Сутність і завдання провадження в суді апеляційної інстанції.
2. Процесуальний порядок і строки апеляційного оскарження.
3. Форма та зміст апеляційної скарги.
4. Процесуальний порядок, строки та межі перегляду процесуальних рішень в суді апеляційної інстанції.
5. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги (судові рішення суду апеляційної інстанції).
6. Сутність і завдання провадження в суді касаційної інстанції.
7. Процесуальний порядок і строки касаційного оскарження.
8. Процесуальний порядок, строки та межі розгляду справи в суді касаційної інстанції.
9. Письмове касаційне провадження.
10. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги.
11. Судові рішення суду касаційної інстанції. Зміст ухвали суду касаційної інстанції.
12. Загальні положення перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.
13. Підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами.
14. Порядок здійснення перегляду судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами.
15. Судове рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач повинен знати, що згідно з положеннями статті 129 Конституції України однією із основних засад судочинства є забезпечення права на апеляційний перегляд справи. Відповідно до статті 392 КПК в апеляційному порядку можуть бути оскаржені судові рішення, які були ухвалені судами першої інстанції і не набрали законної сили.

Здобувач має розуміти строки апеляційного оскарження, за якими особа має право подати апеляційну скаргу через суд першої інстанції, який ухвалив судові рішення, протягом 30 днів із дня проголошення вироку. Якщо вирок було ухвалено без виклику особи, яка його оскаржує, в порядку, передбаченому для розгляду обвинувального акта у спрощеному провадженні (стаття 382 КПК), то строк апеляційного оскарження для такої особи обчислюється з дня отримання нею копії судового рішення.

Суд першої інстанції через три дні після закінчення строку апеляційного оскарження судового рішення надсилає отримані апеляційні скарги разом із матеріалами кримінального провадження до суду апеляційної інстанції. Апеляційні скарги, що надійшли після направлення матеріалів кримінального провадження до суду апеляційної інстанції, не пізніше наступного дня після їх надходження направляються до суду апеляційної інстанції.

Здобувач має розуміти, що подання апеляційної скарги на вирок або ухвалу суду першої інстанції зупиняє набрання цими судовими рішеннями законної сили та їх виконання, крім випадків, передбачених КПК.

Здобувач має знати структуру апеляційної скарги, яка подається в письмовій формі і в якій зазначаються:

- найменування суду апеляційної інстанції;
- прізвище, ім'я та по батькові (найменування), місце проживання

(перебування) особи, яка подає апеляційну скаргу, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є;

- судові рішення, яке оскаржується, і назва суду, який його ухвалив;

- вимоги особи, яка подає апеляційну скаргу, та їх обґрунтування із зазначенням того, у чому полягає незаконність чи необґрунтованість судового рішення;

- клопотання особи, яка подає апеляційну скаргу, про дослідження доказів;

- перелік матеріалів, які додаються.

Також здобувач повинен розуміти, що особа, яка подала апеляційну скаргу, наділена правом змінити або доповнити апеляційну скаргу, яке може бути реалізовано лише до початку апеляційного розгляду.

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.96 р. Відомості Верховної Ради України 1996. № 30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 12.02.2019).
3. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43306. (дата звернення: 12.02.2019).
6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 2-3. Ст. 12.

7. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст. 379.
8. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2016. № 6. Ст. 55.
9. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2014. № 47. Ст. 2051.
10. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.
11. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 року. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.
12. Про затвердження Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України 28 березня 2019 року № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19>. (дата звернення: 2.04.2019).
13. Порядок оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 465. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF>. (дата звернення: 12.02.2019).

Спеціальна література:

1. Грошевий Ю.М. Роль суду в змагальному кримінальному процесі судочинства. Вибрані праці. Харків: Право, 2011. С. 430-439.
2. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.
3. Назаров В.В. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2013. 488 с.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар; за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.
5. Корсун В. Судовий контроль у досудових стадіях кримінального процесу. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 10. С. 193-195.
6. Туманянц А.Р. Слідчий суддя як суб'єкт реалізації судових функцій у досудовому провадженні. Форум права. 2011. № 2 . С. 896-901.
7. Лобойко Л.М., Банчук О.А. Кримінальний процес: навчальний посібник. Київ: Ваіте, 2014. 280 с.
8. Молдован А.В., Мельник С.М. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 367 с.

Тема 20. Виконання судових рішень

Практичне заняття 31.

Питання для обговорення:

1. Поняття, значення та завдання стадії виконання судових рішень.
2. Набрання судовим рішенням законної сили.
3. Наслідки набрання законної сили судових рішень.
4. Порядок та строки звернення судового рішення до виконання.
5. Відстрочка виконання вироку.
6. Процесуальний порядок розгляду та вирішення питань, які виникають під час виконання вироку.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має знати, що стадію виконання судових рішень умовно можна поділити на три етапи:

- 1) набрання рішенням законної сили;
- 2) звернення судового рішення до виконання вироку;
- 3) вирішення питань, які виникають після.

Здобувач повинен розуміти структуру першого етапу у процесі виконання рішення суду, яким є етап набрання рішенням законної сили. Момент набрання судовим рішенням законної сили залежить від того, чи реалізують учасники кримінального провадження права на подання апеляційної або касаційної скарги.

У разі подання апеляційної скарги судового рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили після ухвалення рішення судом апеляційної інстанції. Якщо строк апеляційного оскарження буде поновлено, вважається, що вирок чи ухвала суду, слідчого судді не набрала законної сили.

Судові рішення суду апеляційної та касаційної інстанцій, набирають законної сили з моменту їх проголошення. Ухвали слідчого судді та суду, які не можуть бути оскаржені, набирають законної сили з моменту їх оголошення.

Також, здобувач має знати зміст другого етапу виконання рішення суду, під час якого будуть вирішуватися наступні питання, які можуть суттєво вплинути на строк відбуття покарання: 1) про відстрочку виконання вироку; 2) про умовно-дострокове звільнення від відбування покарання; 3) про заміну невідбутої частини покарання або покарання у виді довічного позбавлення волі більш м'яким; 4) про звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років; 5) про направлення для відбування покарання жінок, звільнених від відбування покарання внаслідок їх вагітності або наявності дітей віком до трьох років; 6) про звільнення від покарання за хворобою; 7) про застосування до засуджених примусового лікування та його припинення; 7-1) про застосування до засуджених примусового годування; 8) про направлення звільненого від покарання з випробуванням для відбування покарання, призначеного вироком; 9) про

звільнення від призначеного покарання з випробовуванням після закінчення іспитового строку; 10) про застосування покарання за наявності кількох вироків тощо.

Здобувач повинен розуміти, що після відбуття покарання у виді позбавлення волі або обмеження волі особа може звернутися з клопотанням до суду, який ухвалив вирок, про зняття з неї судимості і процедура такого клопотання охоплюється третім етапом виконання судових рішень.

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.96 р. Відомості Верховної Ради України 1996. № 30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 12.02.2019).
3. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43306. (дата звернення: 12.02.2019).
6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 2-3. Ст. 12.
7. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст. 379.
8. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2016. № 6. Ст. 55.

9. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2014. № 47. Ст. 2051.
10. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.
11. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 року. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.
12. Про затвердження Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України 28 березня 2019 року № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19>. (дата звернення: 2.04.2019).
13. Порядок оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 465. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF>. (дата звернення: 12.02.2019).

Спеціальна література:

1. Грошевий Ю.М. Роль суду в змагальному кримінальному процесі судочинства. Вибрані праці. Харків: Право, 2011. С. 430-439.
2. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.
3. Назаров В.В. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2013. 488 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар; за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.

5. Корсун В. Судовий контроль у досудових стадіях кримінального процесу. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 10. С. 193-195.
6. Туманянц А.Р. Слідчий суддя як суб'єкт реалізації судових функцій у досудовому провадженні. Форум права. 2011. № 2 . С. 896-901.
7. Лобойко Л.М., Банчук О.А. Кримінальний процес: навчальний посібник. Київ: Ваіте, 2014. 280 с.
8. Молдован А.В., Мельник С.М. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 367 с.

Практичне заняття 32.

Контрольна робота за змістовим модулем 5 «Судові стадії кримінального провадження. Виконання судових рішень».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6. ОСОБЛИВІ ФОРМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Тема 21. Особливі порядки кримінального провадження

Практичне заняття 33.

Питання для обговорення:

1. Особливості кримінального провадження на підставі угод. Угода в кримінальному провадженні та її різновиди. Зміст угоди про примирення. Зміст угоди про визнання винуватості. Вирок на підставі угоди.
2. Поняття та особливості кримінального провадження у формі приватного обвинувачення.
3. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб. Особливості порядку притягнення до кримінальної відповідальності, затримання і обрання запобіжного заходу.
4. Загальні правила кримінального провадження щодо неповнолітніх.

Особливості досудового розслідування в кримінальному провадженні щодо неповнолітніх. Особливості судового розгляду щодо неповнолітніх. Застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру.

5. Підстави для здійснення кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру.

6. Кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.

7. Особливості кримінального провадження та процесуальних дій під час кримінального провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач має розуміти, що існує угода про примирення, як своєрідний компроміс, укладається між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим і втілює їхню домовленість про розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, порядок та характер її відшкодування, міру покарання для підозрюваного/обвинуваченого або звільнення його від відбування покарання з випробувальним строком. Домовленості стосовно угоди про примирення можуть проводитися самостійно потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим, захисником і представником або за допомогою іншої особи, погодженої сторонами кримінального провадження (крім слідчого, прокурора або судді).

Угоду про примирення може ініціювати як потерпілий, так і

підозрюваний/обвинувачений від моменту повідомлення останньому про підозру до моменту виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення рішення щодо кримінальних проступків, нетяжких злочинів та у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення. Угода може бути укладена як під час досудового розслідування так і під час судового провадження. Укладена угода перевіряється у судовому засіданні. Якщо суд переконається, що укладення угоди сторонами є добровільним, тобто не є наслідком застосування насильства, примусу, погроз або наслідком обіцянок чи дії будь-яких інших обставин, ніж ті, що передбачені в угоді, він затверджує угоду своїм вирокком.

Також здобувач повинен знати, що існує угода про визнання винуватості, якою є оформлена відповідно до вимог статті 472 КПК України домовленість, за якою прокурор та підозрюваний/обвинувачений досягають згоди про повне та беззастережне визнання підозрюваним/обвинуваченим своєї винуватості, про обов'язки підозрюваного/обвинуваченого щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення чи проступку, вчиненого іншою особою (якщо це питання ставиться в рамках домовленості), а також про наслідки, які настануть для підозрюваного чи обвинуваченого в результаті укладення угоди (про міру покарання або звільнення особи від кримінальної відповідальності з випробуванням). Угода про визнання винуватості може бути укладена за ініціативою прокурора або підозрюваного чи обвинуваченого.

Здобувач має розуміти, що угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним/обвинуваченим може бути укладена у провадженнях щодо:

- кримінальних проступків, нетяжких та тяжких злочинів;
- особливо тяжких злочинів, віднесених до підслідності Національного антикорупційного бюро України за умови викриття підозрюваним чи обвинуваченим іншої особи у вчиненні злочину, віднесеного до підслідності Національного антикорупційного бюро України, якщо інформація щодо вчинення такою особою злочину буде підтверджена доказами, а також, особливо тяжких

злочинів, вчинених за попередньою змовою групою осіб, організованою групою чи злочинною організацією або терористичною групою за умови викриття підозрюваним, який не є організатором такої групи або організації, злочинних дій інших учасників групи чи інших, вчинених групою або організацією злочинів, якщо повідомлена інформація буде підтверджена доказами.

Здобувачу варто знати, що угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним/обвинуваченим може бути укладена щодо кримінальних проступків, злочинів, внаслідок яких шкода завдана лише державним чи суспільним інтересам. Укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні щодо уповноваженої особи юридичної особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, у зв'язку з яким здійснюється провадження щодо юридичної особи, а також у кримінальному провадженні, в якому бере участь потерпілий, не допускається. У разі недосягнення згоди щодо укладення угоди факт її ініціювання і твердження, що були зроблені з метою її досягнення, не можуть розглядатися як відмова від обвинувачення або як визнання своєї винуватості.

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.96 р. Відомості Верховної Ради України 1996. № 30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 12.02.2019).
3. Кримінальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.

5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=43306. (дата звернення: 12.02.2019).
6. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 2-3. Ст. 12.
7. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40-41. Ст. 379.
8. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. Відомості Верховної Ради. 2016. № 6. Ст. 55.
9. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 р. Відомості Верховної Ради. 2014. № 47. Ст. 2051.
10. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 22. Ст. 303.
11. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02 червня 2011 року. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.
12. Про затвердження Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України 28 березня 2019 року № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19>. (дата звернення: 2.04.2019).
13. Порядок оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 465. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF>. (дата звернення: 12.02.2019).

Спеціальна література:

1. Грошевий Ю.М. Роль суду в змагальному кримінальному процесі судочинства. Вибрані праці. Харків: Право, 2011. С. 430-439.

2. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.
3. Назаров В.В. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: ФОП О.С. Ліпкан, 2013. 488 с.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар; за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстініан, 2012. 1224 с.
5. Корсун В. Судовий контроль у досудових стадіях кримінального процесу. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 10. С. 193-195.
6. Туманянц А.Р. Слідчий суддя як суб'єкт реалізації судових функцій у досудовому провадженні. Форум права. 2011. № 2 . С. 896-901.
7. Лобойко Л.М., Банчук О.А. Кримінальний процес: навчальний посібник. Київ: Ваїте, 2014. 280 с.
8. Молдован А.В., Мельник С.М. Кримінальний процес України: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 367 с.

Тема 22. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження

Практичне заняття 34.

Питання для обговорення:

1. Загальні положення міжнародного співробітництва.
2. Форми міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.
3. Міжнародна правова допомога при проведенні процесуальних дій.
4. Порядок виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу на території України.
5. Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція).
6. Кримінальне провадження у порядку перейняття.

Захист рефератів: доповідь та презентація.

Розв'язання практичних задач, виконання ситуаційних вправ, обговорення проблемних ситуацій за темою.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ПИТАНЬ ТЕМИ

Здобувач повинен знати, що КПК України містить окремий розділ IX «Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження», що включає з'ясування таких окремих положень, що стосуються загальних засад міжнародного співробітництва, міжнародної правової допомоги під час проведення процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція), кримінального провадження у порядку перейняття, визнання та виконання вироків іноземних судів та передання засуджених осіб.

Здобувач повинен розуміти, що міжнародне співробітництво – це діяльність уповноважених органів під час кримінального провадження, яка полягає у застосуванні необхідних заходів з метою надання міжнародної правової допомоги шляхом вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальні правопорушення, тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків.

Міжнародна правова допомога є офіційною діяльністю державних органів, яка здійснюється на підставі міжнародних договорів. Договори про правову допомогу забезпечують найбільш повне здійснення національної юрисдикції й уникнення конфлікту юрисдикцій – саме з цією метою держави їх укладають. З появою міжнародних судових органів міжнародні договори можуть передбачати можливість надання правової допомоги для здійснення міжнародної кримінальної юрисдикції.

Здобувач має знати правову основу міжнародної співпраці у сфері судочинства з кримінальних правопорушень, яку складають Конституція України, загальновизнані засади та норми міжнародного права та міжнародні договори

України, Кримінальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, Закони України «Про прокуратуру», «Про міжнародні договори України», щодо ратифікації міжнародних договорів України про правову допомогу з кримінальних правопорушень, що встановлюють загальні та спеціальні правила, з урахуванням яких повинна реалізовуватися міжнародна взаємодія з кримінальних правопорушень різноманітних видів. Міжнародні договори із правової допомоги здебільшого є двосторонніми. Договори про правову допомогу в основному регулюють такі питання, як екстрадиція, виконання іноземного судового рішення, виконання окремого процесуального доручення, а також питання колізійного права.

Здобувач має розуміти, що перелік напрямів правової допомоги, які включено до конкретного договору, залежить від домовленості між державами: це може бути екстрадиція, причому окремої групи осіб, правова допомога у кримінальних провадженнях. Питання правової допомоги можуть бути включені до міжнародних договорів про уніфікацію кримінального законодавства. Прохання про надання правової допомоги може бути відхилено, якщо надання такої допомоги може зашкодити суверенітету чи безпеці або суперечить законодавству держави, що робить запит.

Джерела рекомендовані до заняття

Нормативні акти

1. Конституція України від 28.06.96 р. *Відомості Верховної Ради України* 1996. № 30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. (дата звернення: 12.02.2019).
3. Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.
4. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних,

сімейних і кримінальних справах: Мінськ, 22 січня 1993 р. *Офіційний вісник України*. 2005. № 44. С. 328. Ст. 2824.

5. Протокол до Конвенції про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах: підпис. 22 січня 1993 р. *Офіційний вісник України*. 2005. № 47. Ст. 461.

6. Про державний кордон України: Закон України від 4 листопада 1991 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 2. Ст. 5.

7. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50. Ст. 540.

8. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 р. *Урядовий кур'єр*. 2006. № 60. С. 18.

9. Положення про дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав в Україні: Затв. Указом Президента України від 10 червня 1993 р. URL: <http://portal.rada.gov.ua>. (дата звернення: 12.02.2019).

Спеціальна література

10. Баулін О.В. Дія кримінально-процесуального закону як гарантія законності в кримінальному процесі. *Забезпечення законності в діяльності органів дізнання та досудового слідства: Матеріали I наук.–практ. конф. (м. Луганськ 25 березня 2011 р.)* / редкол.: Л.В. Черечукіна, О.Г. Русанова. Луганськ : РВВ ЛДВС ім. Е.О. Дидоренка, 2011. С. 5-12;

11. Капліна О.В. Правозастосовне тлумачення норм кримінально–процесуального права: монографія. Харків: Право, 2008. 296 с.

12. Кримінальне процесуальне право України: навч. посібник / Р.І. Благута, Ю.В. Гуцуляк, О.М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А.Я. Хитри, Р.М. Шехавцова. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 774 с.

13. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний

коментар; за заг. ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ: Юстиніан, 2012. 1224 с.

14. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. У 2-х томах; за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова. Київ, 2012. 1430 с.

15. Рожнова В.В., Конюшенко Я.Ю., Чурікова І.В. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Загальна частина). Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2012. 280 с.

16. Лобойко Л.М. Кримінальний процес: підручник. Київ: Істина, 2014. 432 с.

17. Дроздов О.М. Джерела кримінально-процесуального права України: монографія. Харків: Видавець ФОП Вапнярчук Н.М., 2008. 208 с.

Практичне заняття 35.

Контрольна робота за змістовим модулем 6 «Особливі форми кримінального провадження».

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНИХ ЗАВДАНЬ

Методичні рекомендації до написання реферату

Реферат — аналітичний огляд джерел інформації. Причому даний огляд повинен бути продуктивного типу, тобто містити творче осмислення реферованих джерел. Реферат широко застосовується в навчальному процесі як спосіб оцінювання не тільки знань здобувача, а ще і його вміння опрацьовувати та аналізувати джерела інформації. Виконання здобувачем реферативних робіт стимулює творчі здібності та дозволяє повністю розкрити його потенціал до самостійної роботи.

Вимоги до написання реферату:

- здобувач самостійно обирає серед запропонованих викладачем тем рефератів, які містяться після плану кожного практичного заняття;
- реферат має бути написаний українською мовою;
- реферат повинен містити глибоке наукове дослідження, грамотно написана та акуратно оформлений (вирівнювання по ширині, без переносів);
- текстовий редактор – *Microsoft Word*, формат сторінки А4 (297x210 мм), орієнтація – книжкова, поля – 20 мм; гарнітура – *Times NewRoman*, кегель – 14, міжрядковий інтервал – 1, стиль – *Normal*;
- наступний рядок – текст з абзацним відступом 1,25 см;
- обсяг повинен бути таким, щоб повністю розкрити суть тематики та містити всі необхідні структурні елементи. Рекомендовано не менше 10 та не більше 20 сторінок;
- посилання на літературу подається у тексті статті обов'язково у квадратних дужках, двома цифрами, де перше число означає порядковий номер у списку використаних джерел, друге – номер сторінки цитованої роботи. Наприклад: [2, с. 34];

➤ список використаних джерел під назвою «*Список використаної літератури*» (жирний шрифт, курсив, вирівнювання по центру, кегель 14) розміщується наприкінці тексту і повинен оформлятися відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання».

➤ література надається гарнітурою – *Times NewRoman*, кеглем – 12, міжрядковий інтервал – 1, стиль – *Normal*;

➤ зазначення видавництва та загальної кількості сторінок для друкованих видань є обов'язковим.

➤ захист реферату проходить на практичному занятті. Час виступу 5-7 хвилин. Перевіряється володіння матеріалом викладеним в рефераті та загальне розуміння за тематикою реферату. Оцінювання захисту проводиться згідно наведеної нижче методики оцінювання;

➤ у разі, якщо заняття відбувається в он-лайн форматі, можливо підготувати презентацію з данної теми.

роздруковану роботу здобувач здає викладачеві, а у разі он-лайн навчання пересилає на електронну пошту викладача

ФОРМИ КОНТРОЛЮ, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ

Поточний і періодичний контроль:

- усний контроль: індивідуальне/фронтальне опитування, бесіда, захист рефератів, доповідь, оцінювання доповідей;
- письмовий контроль: оцінювання якості виконання самостійної роботи за темами - тестів для самоперевірки, оцінювання розв'язання задач, виконання вправ;
- тестовий контроль: тестування за змістовними модулями.

Підсумковий контроль:

- в першому семестрі – залік;
- в другому семестрі – іспит.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за різними видами роботи

Вид роботи	Кількість балів
Поточний контроль:	
- Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	від 0 до 2
- Виконання рефератів за однією із запропонованих тем: доповідь та демонстрація презентації	від 0 до 2
- Розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій	від 0 до 3
- Поточне тестування за темами	від 0 до 1
Періодичний контроль:	
- Контрольна робота за змістовними модулями у формі тестування	Від 0 до 10
- Проведення іспиту у формі тестування	Від 0 до 20

Вид роботи	Бали	Критерії оцінювання
Опитування за питаннями відповідної теми на практичному занятті, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	0 балів	Здобувач не бере участь у практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.
	1 бал	Здобувач іноді бере участь в практичному занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на практичних заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел; показує невміння публічно представляти матеріал.
	2 бали	Здобувач бере активну участь у практичному занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; здатний публічно представити матеріал.
Виконання рефератів за однією із запропонованих тем: доповідь та демонстрація презентації	0 балів	Не зараховуються реферати (доповіді) та презентації, які виконані не самостійно або запозичені з мережі Інтернет.
	1 бал	Доповідь та презентація виконані самостійно, проте не опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз дано описово, змістовий матеріал представлений схематично, у висновку сформульовані загальні висновки (або вони взагалі відсутні), тема не розкрита, робота не відповідає вимогам.
	2 бали	Доповідь та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями, опрацьована актуальність теми, теоретичний аналіз містить неточності, але усно здобувач пояснює матеріал впевнено і за допомогою викладача виправляється, змістовий матеріал представлений добре, у висновку

		сформульовані загальні висновки, тема загалом розкрита із незначними прогалинами, інформація у презентації подана з посиланням на джерела, однак вони оформлені із помилками.
	3 бали	Доповідь та презентація виконані самостійно, оформлення відповідає вимогам, опрацьована актуальність теми із зазначенням невирішених раніше аспектів, теоретичний аналіз ґрунтовний та самостійний, здобувач усно та без допомоги викладача пояснює матеріал, змістовий матеріал представлений добре, у висновку сформульовані самостійні висновки, тема загалом розкрита, інформація у презентації подана із використанням самостійно розроблених схем, малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.
	4 бали	Доповідь та презентація виконані самостійно та оригінально, оформлення відповідає вимогам, актуальність теми повністю розкрита із зазначенням невирішених раніше аспектів, правильно визначені об'єкт і предмет, гіпотеза власного дослідження, метод відповідає тематиці та поставленій задачі, теоретичний аналіз ґрунтовний та самостійний, здобувач вільно презентує матеріал; зміст презентації не перевантажений слайдами з текстовим матеріалом; у висновку сформульовані самостійні ґрунтовні судження, підкріплені фактичними доказами та розрахунками, інформація на слайдах подана переважно схематично із використанням самостійно розроблених малюнків, графіків, містить посилання на джерела, які відповідно оформлені та є актуальними.
Розв'язання практичних задач, ситуаційних вправ та проблемних ситуацій	0 балів	Здобувач виконав практичну задачу, ситуаційну вправу, проблемну ситуацію не виконав.
	1 бал	Здобувач виконав практичну задачу, розв'язав ситуаційну вправу, проблемну ситуацію, але недостатньо розкрив сутність, допускаючи при цьому суттєві неточності; відсутні сформовані уміння та навички дослідження і обґрунтування висновків; використано обмежену кількість джерел.

	2 бали	Здобувач виконав практичну задачу, розв'язав ситуаційну вправу, проблемну ситуацію, але демонструє фрагментарні знання предмету вивчення і дослідження, має ускладнення щодо виділення суттєвих його ознак, виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків; використано обмежену кількість джерел.
	3 бали	Здобувач виконав практичну задачу, розв'язав ситуаційну вправу, проблемну ситуацію, у повній мірі демонструє знання предмету вивчення, чітко описує суттєві його ознаки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки і формулює висновки; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; окрім рекомендованої літератури використовує додаткову, демонструє знання змісту відповідних нормативно-правових актів.
	4 бали	Здобувач виконав практичну задачу, розв'язав ситуаційну вправу, проблемну ситуацію, у повній мірі обґрунтовує обрані методи та інструменти дослідження, повно і чітко представляє основні теоретичні поняття для аналізу практичного матеріалу; в аналітичній / розрахунковій частині надає повноцінний аналіз проблеми, що досліджується, її всебічне висвітлення, у висновку формулює розгорнуті висновки, окрім рекомендованої літератури використовує додаткову, демонструє знання змісту відповідних нормативно-правових актів.
	5 балів	Здобувач виконав практичну задачу, розв'язав ситуаційну вправу, проблемну ситуацію, у повній мірі демонструє володіння навичками наукового дослідження; виявляє самостійність у підборі, аналізі та узагальненні відповідної статистичної та аналітичної інформації; із розглянутої проблеми робить чіткі вірні висновки. Здобувач виконує задачу, розв'язує ситуаційну вправу, проблемну ситуацію з творчим підходом, використовуючи нешаблонні фрази, демонструє розгорнуте, цікаве бачення, яке відрізняється власними роздумами, висновками; окрім рекомендованої літератури використовує додаткову, демонструє знання змісту відповідних нормативно-правових актів.

Поточне тестування за темами	0 балів	Тестування не виконано.
	1 бал	Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 33% відповідей є правильними, відповіді на відкриті питання - не логічні, з явними суттєвими помилками у визначеннях.
	2 бали	Тестування виконано в повному обсязі, не менш ніж 66% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання - загалом правильні, проте наявні деякі помилки у визначеннях.
	3 бали	Тестування виконано в повному обсязі, всі 100% відповідей на запитання є правильними, відповіді на відкриті питання – повні та обґрунтовані.
Контрольна робота за змістовними модулями у формі тестування	0 балів	Відповідь на запитання неправильна.
	1 бал	Відповідь на запитання правильна.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Загальна частина. Залік

Поточний та періодичний контроль									Сума балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3			100 балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	
0-8 балів	0-8 балів	0-8 балів	0-8 балів	0-8 балів	0-8 балів	0-8 балів	0-7 балів	0-7 балів	
10 балів				10 балів		10 балів			
Разом за змістовим модулем 1: 42 балів				Разом за змістовим модулем 2: 26 балів		Разом за змістовим модулем 3: 32 балів			
Разом: 100 балів									

Особлива частина. Іспит

Поточний та періодичний контроль												Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів	
Змістовий модуль № 4						Змістовий модуль № 5					Змістовий модуль № 6		20 балів	100 балів
T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22		
0-4 бали	0-4 бали	0-4 бали	0-4 бали	0-4 бали	0-4 бали	0-4 бали	0-4 бали	0-4 бали	0-4 бали	0-4 бали	0-3 бали	0-3 бали		
10 балів						10 балів					10 балів			
Разом за змістовним модулем 4: 34 балів						Разом за змістовним модулем 5: 30 балів					Разом за змістовним модулем 6: 16 балів			
Разом: 80 балів														

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 - 100	A	зараховано
85 - 89	B	
75 - 84	C	
70 - 74	D	
60 - 69	E	
35 - 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Оцінка за національ-ною шкалою	100 бальна шкала / Оцінка ECTS	Теоретична підготовка	Практична підготовка
Зараховано	90 – 100 / А	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, розгорнуто, обґрунтовано та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей. Здобувач демонструє чітке знання відповідних категорій, їх змісту, розуміння їх взаємозв'язку, правильно формулює тлумачення відповідних понять, демонструє знання змісту передбачених програмою нормативно-правових актів, робить самостійні висновки. Здобувач вміє виявляти причинно-наслідкові зв'язки, самостійно знаходити додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених завдань, вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення знань.	Здобувач може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання практичних завдань, виконує практичні завдання не передбачені навчальною програмою, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Зараховано	85 – 89 / В	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при	Здобувач має стійкі навички виконання практичних завдань, правильно вирішує більшість практичних завдань.

		цьому нормативну та обов'язкову літературу, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає неточності, які не є суттєвими для характеристики предмету питання та не впливають істотно на загальну характеристику того чи іншого явища (поняття).	
	75 – 84 / С	Здобувач виявляє загалом високий рівень знань щодо всієї програми навчальної дисципліни, на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, але не вміє самостійно аналізувати деякі питання, не повністю переконливо аргументувати свої відповіді, допускає незначні неточності.	Здобувач за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою навчальної дисципліни.
Зараховано	70 – 74 / D	Здобувач володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків. Здобувач знає основні поняття навчального матеріалу, але має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого та під час виявлення причинно-наслідкових	Здобувач має елементарні навички виконання практичних завдань, правильно вирішує лише половину практичних завдань.

		зв'язків та формулювання висновків.	
	60 – 69 / Е	Здобувач не повною мірою розуміє предмет навчальної дисципліни, наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, назв та змісту нормативно-правових актів. Здобувач надає нечіткі характеристики відповідних явищ, викладає свої думки з істотним порушенням логіки подання матеріалу.	Здобувач може використовувати знання лише в стандартних практичних ситуаціях, має нестійкі навички виконання практичних завдань, робить багато суттєвих помилок.
Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	35 – 59 / FX	Здобувач не правильно розкриває сутність базових питань навчальної дисципліни, допускає суттєві змістовні помилки, володіє навчальним матеріалом поверхнево й фрагментарно, безсистемне виокремлює випадкові ознаки вивченого, не вміє сформулювати свою думку та викласти її в логічній послідовності, робити узагальнення та висновки.	Здобувач здатний виконати лише окремі практичні завдання за допомогою викладача. У здобувача відсутні сформовані уміння та навички.
Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0 – 34 / F	Здобувач не знає основних положень навчальної дисципліни, не володіє навчальним матеріалом.	Здобувач виконує лише елементи практичних завдань, погребує постійної допомоги викладача.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Питання з «Кримінального процесу» (Загальна частина)

1. Поняття кримінального процесу та його завдання.
2. Система кримінального процесу.
3. Кримінальне процесуальне право та його джерела.
4. Кримінальна процесуальна форма.
5. Кримінальні процесуальні функції.
6. Кримінальні процесуальні відносини.
7. Кримінальні процесуальні гарантії.
8. Поняття та класифікація засад кримінального провадження.
9. Повага до людської гідності.
10. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність.
11. Недоторканність житла чи іншого володіння особи.
12. Таємниця спілкування.
13. Невтручання у приватне життя.
14. Доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень.
15. Публічність.
16. Рівність перед законом і судом.
17. Змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості. Диспозитивність.
18. Безпосередність дослідження показань, речей і документів.
19. Забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності.
20. Гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами.
21. Розумність строків.
22. Мова, якою здійснюється кримінальне провадження.

23. Презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини.
24. Свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї.
25. Забезпечення права на захист.
26. Поняття учасників кримінального провадження та нормативне закріплення їх процесуального статусу.
27. Класифікація осіб та органів, які приймають участь у кримінальному провадженні.
28. Суд як учасник кримінального провадження. Підсудність.
29. Слідчий суддя та його процесуальний статус.
30. Повноваження прокурора на досудових та судових стадіях кримінального провадження.
31. Орган досудового розслідування. Повноваження органу досудового розслідування.
32. Процесуальний статус слідчого.
33. Процесуальний статус дізнавача.
34. Оперативні підрозділи: поняття та їх повноваження.
35. Процесуальний статус підозрюваного, обвинуваченого. Законний представник підозрюваного, обвинуваченого.
36. Права та обов'язки захисника у кримінальному провадженні.
37. Потерпілий та його представники.
38. Інші учасники кримінального провадження.
39. Особи, які здійснюють ініціативну допомогу у виявленні й розкритті кримінального правопорушення.
40. Особи, які захищають у кримінальному провадженні свої або інші цивільно-правові інтереси.
41. Особи, які володіють спеціальними знаннями.
42. Особи, які сприяють кримінальному провадженню.

43. Поняття доказів та їх класифікація. Властивості доказів.
44. Предмет та межі доказування.
45. Процес доказування та його суб'єкти.
46. Поняття процесуальних джерел доказів.
47. Показання.
48. Речові докази та документи.
49. Висновок експерта.
50. Поняття та ознаки заходів забезпечення кримінального провадження.
51. Класифікація заходів забезпечення кримінального провадження.
52. Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження.
53. Поняття та система запобіжних заходів.
54. Мета та підстава їх застосування.
55. Процесуальний порядок застосування, зміни та скасування запобіжних заходів.
56. Особисте зобов'язання.
57. Особиста порука.
58. Домашній арешт.
59. Застава.
60. Тримання під вартою.
61. Поняття процесуальних строків та їх класифікація. Порядок обчислення та поновлення процесуальних строків.
62. Поняття та види процесуальних витрат.

Питання з «Кримінального процесу» (Особлива частина)

1. Поняття, задачі та етапи стадії досудового розслідування.
2. Форми досудового розслідування.

3. Органи досудового розслідування та строки такого розслідування.
4. Загальні положення досудового розслідування.
5. Початок досудового розслідування.
6. Поняття та види підслідності.
7. Об'єднання та виділення матеріалів досудового розслідування.
8. Процесуальна самостійність та повноваження слідчого в кримінальному провадженні. Оскарження слідчим рішень, дій чи бездіяльності прокурора.
9. Повноваження керівника органу досудового розслідування.
10. Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами.
11. Поняття, підстави та види слідчих (розшукових) дій.
12. Загальна характеристика слідчих (розшукових) дій за участю понятих.
13. Допит як вид слідчої (розшукової) дії. Особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи.
14. Пред'явлення для впізнання: поняття, різновиди та оформлення результатів.
15. Проведення окремих слідчих (розшукових) дій в режимі відеоконференції під час досудового розслідування.
16. Мета, підстави та процесуальний порядок проведення обшуку.
17. Поняття огляду як слідчої (розшукової) дії та різновиди огляду.
18. Освідування: поняття, різновиди та підстави проведення.
19. Поняття експертизи та підстави її проведення. Оформлення висновку експерта.
20. Негласні слідчі (розшукові) дії: поняття, види. Фіксування ходу та результатів негласних слідчих (розшукових) дій.
21. Поняття, різновиди та процесуальний порядок втручання у приватне спілкування.
22. Інші види негласних слідчих (розшукових) дії згідно КПК України.
23. Повідомлення про підозру як процесуальна дія у КПК України.

24. Підстави і процесуальний порядок зупинення досудового розслідування та його відновлення.
25. Форми закінчення досудового розслідування.
26. Підстави закриття кримінального провадження.
27. Обвинувальний акт, його реквізити та значення. Додатки до обвинувального акту.
28. Особливості досудового розслідування кримінальних проступків.
29. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора.
30. Оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування.
31. Поняття та види підсудності. Значення правил підсудності.
32. Автоматизована система документообігу суду: поняття, значення.
33. Стадія підготовчого провадження: поняття, значення, рішення стадії.
34. Судовий розгляд як центральна стадія кримінального процесу. Загальні положення судового розгляду.
35. Учасники судового розгляду, їх права, обов'язки та наслідки неявки до суду.
36. Особливості спеціального досудового розслідування кримінальних правопорушень.
37. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження та проведення слідчих (розшукових) дій під час судового провадження.
38. Межі судового розгляду. Зміна обвинувачення у суді.
39. Перенесення, зупинення та закінчення справи судом.
40. Проведення судових дій під час судового розгляду.
41. Судові рішення: види, властивості та зміст.
42. Поняття та види вироків.
43. Питання, що вирішуються судом при ухваленні вироку.
44. Особливості провадження в суді присяжних. Відбір присяжних у суді.

45. Провадження в суді апеляційної інстанції, як стадія кримінального процесу.
46. Порядок і строки апеляційного оскарження. Особливості апеляційного оскарження окремих судових рішень.
47. Рішення, які приймаються судом апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги.
48. Провадження в суді касаційної інстанції, як стадія кримінального процесу.
49. Порядок та строки касаційного оскарження. Право на касаційне оскарження.
50. Порядок та строки розгляду справи у касаційній інстанції.
51. Рішення, які приймаються судом касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги.
52. Перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами як стадія кримінального процесу.
53. Порядок і строки перегляду судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами.
54. Набрання вироком законної сили та порядок звернення його до виконання.
55. Значення та види угод в кримінальному провадженні.
56. Особливості провадження в справах про злочини неповнолітніх.
57. Провадження по застосуванню примусових заходів медичного характеру.
58. Особливості кримінального провадження у формі приватного обвинувачення.
59. Засади та форми міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.
60. Особливості кримінального провадження щодо окремої категорії осіб.

61. Особливості кримінального провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.
62. Відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження.
63. Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові акти:

1. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 р. та додатковий протокол 1978 р. до Конвенції. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_036#Text
2. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 10.11.94 р., 21.01.2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009#Text
3. Положення про дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав в Україні: Затв. Указом Президента України від 10.06.1993 р. URL: <http://portal.rada.gov.ua>.
4. Порядок зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 19.11.2012 р. № 1104. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1104-2012-%D0%BF>.
5. Порядок оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу: Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 р. № 465 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2016 р. № 1048). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/465-2014-%D0%BF>
6. Про відшкодування витрат на стаціонарне лікування особи, яка потерпіла від злочину, та судових витрат: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7.07.1995 № 11 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-95#Text>

7. Про відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 01.12.1994 № 266/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/94-%D0%B2%D1%80#Text>

8. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>

9. Про затвердження Інструкції про порядок і розміри компенсації (відшкодування) витрат та виплати винагороди особам, що викликаються до органів досудового розслідування, прокуратури, суду або до органів, у провадженні яких перебувають справи про адміністративні правопорушення, та виплати державним спеціалізованим установам судової експертизи за виконання їх працівниками функцій експертів і спеціалістів: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 липня 1996 р. № 710. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/710-96-%D0%BF>.

10. Про затвердження Інструкції про порядок роботи з технічними засобами фіксування судового процесу (судового засідання): Наказ Державної судової адміністрації України від 20.09.2012. № 108. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0108750-12>.

11. Про затвердження Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні: Наказ Генеральної прокуратури України 28 березня 2019 року № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0363-19>.

12. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>

13. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text

14. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
15. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>
16. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.05.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
17. Про попереднє ув'язнення: Закон України від 30.06.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3352-12#Text>
18. Конституція України від 28.06.96 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
19. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
20. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>
21. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
22. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
23. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>
24. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
25. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
26. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
27. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>

Основна література:

1. Бабаєва О. В. Підготовче провадження у системі стадій кримінального процесу України: монографія; наук. ред. О.Г. Шило. Харків: Право, 2020. 272 с.
2. Багрій М.В. Процесуальні аспекти негласного отримання інформації: вітчизняний та зарубіжний досвід: монографія / М.В. Багрій, В.В. Луцик. Х.: Право, 2017. 376 с.
3. Бобечко Н.Р. Касаційне провадження. / Т. 19 Великої української юридичної енциклопедії: Кримінальний процес, судоустрій, прокуратура та адвокатура / редкол.: В.Т. Нор (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2020. С. 369, 370.
4. Докази та доказування у кримінальному провадженні: навч. посібник / Р.І. Благута, Ю.В. Гуцуляк, О.М. Дуфенюк та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 272 с.
5. Кримінальне процесуальне право України: навч. посібник / Р.І. Благута, Ю.В. Гуцуляк, О.М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А.Я. Хитри, Р.М. Шехавцова. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 774 с.
6. Кримінальний процес України у питаннях і відповідях: навч. посіб. / Л.Д. Удалова, М. А. Макаров, Ю.І. Азаров, С.О. Заїка, О.В. Кубарева, О.В. Римарчук, В.В. Рожнова, Д.О. Савицький, А.В. Форостяний, О.Ю. Хабло. Видання 5-те, переробл. і доповн. Київ, 2020. 497 с.
7. Кримінальний процес України. Особлива частина: підручник. Академічне видання. К.: Алерта, 2014. 420 с.
8. Кримінальний процес України: у питаннях і відповідях: навч. посіб. / авт. кол.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. Т. Г. Фоміної. Харків: ХНУВС, 2021. 300 с.
9. Кримінальний процес: навч. посіб. для підгот. до іспиту / О.В. Капліна, М.О. Карпенко, В.І. Маринів та ін. Харків: Право, 2018. 298 с.

10. Кримінальний процес: підруч. / Бойко О.П., Гаркуша А.Г., Захарко А.В., Литвинов В.В., Рогальська В.В., Сербін М.М., Солдатенко О.А., Федченко В.М., Черняк Н.П./ кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 1. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 337 с.
11. Кримінальний процес: підруч. / Кол. авт.; кер. авт. кол. д-р юрид. наук, доц. О.Ф. Кобзар. У 2-х ч. Ч. 2. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 216 с.
12. Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Вид. 19-те. Київ: Алерта, 2022. 1128 с.

Додаткова література:

1. Антонов К.В Проблеми правової охорони інституту державної таємниці у кримінальному провадженні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 2. С. 355-358.
2. Гуртієва Л.М. Судові рішення у кримінальному провадженні України: навч.-метод. посібник / Л.М. Гуртієва, Т.В. Лукашкіна. Одеса: Фенікс, 2017. 112 с.
3. Даниленко А.В. Природа та призначення кримінально-процесуальних функцій. *Право и безпека*. 2012. № 5. С. 150-154.
4. Заходи забезпечення кримінального провадження: навчальний посібник / О. В. Авраменко, Р. І. Благута, А. Я. Хитра. Львів: ЛьвДУВС, 2014. 192 с.
5. Колесник В.А. Негласні слідчі (розшукові) дії: кримінально-процесуальні та криміналістичні аспекти підготовки і проведення: науково-практичний посібник / Колесник В.А.; Академія адвокатури України. К.: Прецедент, 2014. 135 с.
6. Кримінальний процес: підручник. С.В. Банах, Н.З. Рогатинська, А.М. Сарахман. Тернопіль: Екон. думка ТНЕУ, 2016. 264 с.
7. Маринів В.І. Апеляційне провадження. / Т. 19 Великої української юридичної енциклопедії: Кримінальний процес, судоустрій, прокуратура та

адвокатура / редкол.: В. Т. Нор (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2020. С. 27

8. Миколенко О.М. Класифікація та правове закріплення процесуальних форм відшкодування шкоди у кримінальному провадженні. *Правова держава*. 2015. № 20. С. 146-151.

9. Миколенко О.М. Критерії класифікації заходів забезпечення кримінального провадження та їх співвідношення з заходами кримінального процесуального примусу. *Правова держава*. 2014. № 17. С. 81-85.

10. Особливості здійснення кримінальних проваджень щодо неповнолітніх: Навчально-методичний посібник / За заг. ред. В.В. Щепоткіної, Т.І. Слущкої. Київ, 2017. 238 с.

11. Пашковський М.І., Підгородинська А.В., Волошина В.К. Міжнародне співробітництво у кримінальному провадженні: навч.-метод. посібник. 2-е вид., допов. та переробл. Одеса, 2016. 140 с.

12. Перепелиця С.І. Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення: монографія. Х.: Право, 2015. 180 с.

13. Погорецький А.М., Гринюк В.О. Повідомлення судді про підозру: проблемні питання правового регулювання, теорії та практики. *Вісник кримінального судочинства*. 2018. № 2. С. 58-71.

14. Посібник із статті 6 Європейської конвенції з прав людини. Право на справедливий суд (кримінально-процесуальний аспект). URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_UKR.pdf.

15. Романюк В.В. Кримінальне судочинство щодо неповнолітніх: монографія. Харків: «Друкарня Мадрид», 2016. 252с.

16. Сіренко О.В., Загорівський Р.О. Історія становлення інституту перегляду кримінальних проваджень за нововиявленими та виключними обставинами. *Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал* / редкол.: В. В.

Топчій (голов. ред.) та ін. Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2020. Випуск 3. С. 131-143.

17. Татаров О.Ю Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС): монографія. Донецьк: ТОВ ВПП ПРОМІНЬ, 2012. 640 с.

18. Теорія доказів: підручник для слухачів магістратури юридичних вузів / Антонов К. В., Сачко О. В., Тертишник В. М., Уваров В. Г./ За заг. ред. д.ю.н, професора В. М. Тертишника. К.:Алерта, 2015. С. 148.

19. Тертишник В.М. Контроль за вчиненням злочину: зміст, форма та юридична визначеність / В.М. Тертишник, В.Г. Уваров, О.В. Сачко. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2016. № 4. С. 132-135.

20. Хитра А.Я., Ратнова А.В. Проблеми застосування домашнього арешту у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2016. № 2. С. 380-390.

Електронні інформаційні ресурси

1. <http://www.president.gov.ua>– офіційний веб-сайт Президента України.
2. <http://www.portal.rada.gov.ua>– офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
3. <http://www.kmu.gov.ua> –офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
4. <http://www.mvs.gov.ua>– офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.
5. <http://www.court.gov.ua/vscourt>– офіційний веб портал судової влади в Україні
6. <http://www.scourt.gov.ua>– офіційний веб-сайт Верховного Суду України.
7. <http://www.sbu.gov.ua> – офіційний веб-сайт СБУ.
8. <http://www.gp.gov.ua> – офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України.
9. <http://www.minjust.gov.ua>– Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.
10. <http://www.reyestr.court.gov.ua> – єдиний реєстр судових рішень в Україні.
11. <http://www.police.ua>– Форум працівників МВС України.
12. <http://www.vkka.gov.ua> – офіційний сайт Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури.
13. <http://www.nbu.gov.ua>– Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.
14. <http://www.catalogue.nplu.org> – Національна парламентська бібліотека України.
15. <http://www.pravoznavec.com.ua> – Електронна бібліотека юридичної літератури «Правознавець».
16. <http://www.icpo.centrmia.gov.ua>– сайт Національного центрального бюро Інтерполу в Україні.
17. https://protocol.ua/ua/vs_kks_kradigka_ta_znahidka/ Протокол, юридичний інтернет ресурс.

Навчальне видання

Кримінальний процес

ЕЛЕКТРОННІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять з навчальної дисципліни для
здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 «Право»

Електронне практичне видання

Укладачі

Миколенко Олена Миколаївна
Орловський Богдан Михайлович

Оригінал-макет розроблено в авторській редакції.

Затвердж. авт. 28.08.2023. Шрифт Times New Roman.
Системні вимоги: операційна система сумісна з програмним
забезпеченням для читання файлів формату PDF.
Обсяг 1,3 МБ.

Кафедра кримінального права, кримінального процесу та криміналістики
Економіко-правовий факультет
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058